[2024] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ : 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ 252

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਦੱਤ ਅਵਸਥੀ

ਬਨਾਮ

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2011 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 4806)

04 ਅਪ੍ਰੈਲ 2024

[ਜੇ.ਕੇ. ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ* ਅਤੇ ਕੇਵੀ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ,* ਜੇਜੇ।]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਗਰੇਡ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਜੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਜਵਾਈਡਰ, ਜੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸਿਰਲੇਖ

ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ-ਚੋਣ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ-ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਜੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ-ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਗੈਰ-ਜਾਇੰਡਰ, ਜੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਗ੍ਰੇਡ ਦਾ ਅਹੁਦਾ-249 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 10 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰ, ਜੋ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਨ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਿਰਫ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੱਖ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਵਿਗਾੜ-ਸੋਧ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼-ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਆਯੋਜਿਤਃ (ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਜੇ.) 'ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਯਮ' ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਨਾਇਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ -

* ਲੇਖਕ

ਐਡੀਸ਼ਨ ਨੋਟਃ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਜੇ. ਕੇ. ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਕੇ. ਵੀ. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ ਨੇ ਵੱਖਰੇ ਫੈਸਲੇ ਸੁਣਾਏ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇੱਕ ਆਮ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਪੱਖਪਾਤ ਦਰਸਾਏ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਗੈਰ-ਜਾਇੰਡਰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਕੁਲੈਕਟਰ ਅੱਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ - ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇੱਕ ਬੇਕਾਰ ਰਸਮ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਫਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। – ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ - ਆਯੋਜਿਤਃ (ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ, ਜੇ.) ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅਸਫਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿੱਥੇ ਖਾਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਤਹਿਤ 14 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਅੰਕੜਾ 249 ਸੀ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਹ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ-ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਇੰਟਰਵਿ for ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਤੇ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ-ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਕਾ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਅਸਲ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਈ-ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ' ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਕਲੌਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਹਰੇਕ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ-ਅਪੀਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਵਿਵਾਦਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੰਚਾਇਤ (ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 1995 - ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ ਅਵਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਸਵਰਾਜ ਅਧਿਨੀਅਮ, 1993 - ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੰਚਾਇਤ ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀ (ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ) ਨਿਯਮ, 1997 [ਪੈਰਾ 35,43,46,60,66,75-77] - ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰਃ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮਾਣਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਮਲਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਰਜਿਸਟਰੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

ਜੇ. ਕੇ. ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ. ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ (1996)

3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 972: (1996) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 364; ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੁਧੀਰ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ[2020] 13 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 571: (2020) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐੱਸ. ਸੀ. 847-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ।

ਜਾਵਿਦ ਰਸੂਲ ਭੱਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1984) 2 ਐਸਸੀਆਰ 582: (1984) 2 ਐਸਸੀਸੀ 631-ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ|

ਏ.ਕੇ ਕ੍ਰਾਈਪਾਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (1970) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 457: (1969) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 262; ਜੇ. ਮਹਾਪਾਤਰਾ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਐੱਨ. ਆਰ. ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਐੱਨ. ਆਰ. [1985] 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 322: (1984) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 103; ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1985) ਸਪਾਂਸਰ 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 657: (1985) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 417; ਕੀਰਤੀ ਦੇਸ਼ਮੰਕਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ |

[1990] ਸਪਾਂਸਰ 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 355: (1991) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 104; ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1997) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 641; ਉਤਕਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਨਾਮ ਨਰਸਿੰਘਾ ਚਰਨ ਸਾਰੰਗੀ (1999)

1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 19: (1999) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 193; ਜੀ. ਐਨ. ਨਾਇਕ ਬਨਾਮ ਗੋਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ [2002] 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 636: (2002) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 712; ਟੀ. ਐੱਨ. ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਮੁਨੁਸਵਾਮੀ ਮੁਦਾਲੀਅਰ ਅਤੇ ਐੱਨ. ਆਰ. (1988) ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 651: ਏ. ਆਈ. ਆਰ. (1988) ਐੱਸ. ਸੀ. 2232; ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਖਣਿਜ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਐੱਨਕੋਨ ਬਿਲਡਰਜ਼ (ਆਈ) (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ [2003] ਸਪਾਂਸਰ 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 812: (2003) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 418; ਐਸ. ਪਾਰਥਾਸਾਰਥੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (1974) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 697: (1974) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 459; ਡਾ. ਜੀ. ਸਰਨਾ ਬਨਾਮ ਲਖਨਊ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (1977) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 64: (1976) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 585; ਐਸ. ਕੇ. ਗੋਲਾਪ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭੁਵਨ ਚੰਦਰ ਪਾਂਡਾ ਅਤੇ ਹੋਰ (1990) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਕਾਲ 264; ਕੁਮਾਊਂ ਮੰਡਲ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਗਿਰਜਾ ਸ਼ੰਕਰ ਪੰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ [2000] ਪੂਰਕ 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 248: (2001) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 182; ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਸੋਨਕਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ। [2007] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 95: (2007) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 54; ਐਚ.ਪੀ. ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ. ਬਨਾਮ ਕੇ.ਸੀ. ਰਾਹੀ। [2008] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 97: (2008) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 502; ਜਾਨਕੀਨਾਥ ਸਾਰੰਗੀ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ (1969) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 392; ਐਮ/ਐਸ. ਐਸਕਾਰਟਸ ਫਾਰਮਜ਼ (ਰਾਮਗੜ੍ਹ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੁਮਾਊਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਨੈਨੀਤਾਲ ਯੂ.ਪੀ. & ਓਰਸ. [2004] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 543: (2004) 4 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 281; ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਦੇਬਾਸੀਸ ਦਾਸ [2003] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 968: (2003) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 557-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਰ. ਵੀ. ਰੈਂਡ (1866) ਐਲ.ਆਰ 1 ਕਿਊ.ਬੀ 230; ਆਰ ਬਨਾਮ ਸਸੇਕਸ ਜੇਜੇ ਐਕਸ ਪਾਰਟ ਮੈਕਕਾਰਥੀ (1924) 1 ਕੇਬੀ 256; ਆਰ ਬਨਾਮ ਕੈਮਬੋਰਨ ਜੇਜੇ ਐਕਸ ਪਾਰਟ ਪੀਅਰਸ (1955) 1 ਕਿਊ.ਬੀ 41; ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਕੰਪਨੀ (ਐੱਫ.ਜੀ.ਸੀ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਲੈਨਨ (1969) 1 ਕਿਊ ਬੀ 577; ਹੈਨਮ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰੈਡਫੋਰਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (1970) 2 ਸਾਰੇ ਈ ਆਰ 690; ਆਰ ਬਨਾਮ ਗੌਫ (1993) ਏਸੀ 646; ਰਿਜ ਬਨਾਮ ਬਾਲਡਵਿਨ (1964) ਏਸੀ 40; ਰਸਲ ਬਨਾਮ ਡਿਊਕ ਆਫ ਨੋਰਫੋਕ (1949) 1 ਸਾਰੇ ਈ.ਆਰ. 109 (ਸੀ.ਏ)-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ|

ਕੇ.ਵੀ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ। ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ, ਜੇ.

ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ [1996] 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 972: (1996) 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 364-ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀ ਫਰੀਦ ਅਹਿਮਦ ਅਬਦੁਲ ਸਮਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1977) 1 ਐੱਸਸੀਆਰ 71: (1976) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 719; ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਸ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਐਲ.ਕੇ. ਰਤਨ ਅਤੇ ਹੋਰ [1986] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1049: (1986) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 537; ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਪਲਾਂਟਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਦੱਖਣੀ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਕੇ.ਜੀ. ਸੰਗਮੇਸ਼ਵਰਨ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ [1997] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 756: (1997) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 741; ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਰਤਨਚੰਦ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ [1996] 4 ਵਾਧੂ. ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 443: (1996) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 650-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ.

ਏ.ਕੇ. ਕ੍ਰਾਈਪਾਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ | (1970) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 457: (1969) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 262; ਡੈਫੋਡਿਲਸ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ [2019] 15 ਐੱਸਸੀਆਰ 125: (2019) ਆਈਐੱਨਐੱਸਸੀ 1366: (2020) 18 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 550; ਜਾਵਿਦ ਰਸੂਲ ਭੱਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1984) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 582: (1984) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 631; ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਜੇ. ਜੇਮਜ਼ [2021] 7 ਐੱਸਸੀਆਰ 373: (2022) 2 ਐੱਸਸੀਸੀ 301:2021 ਆਈਐੱਨਐੱਸਸੀ 732; ਕੀਰਤੀ ਦੇਸ਼ਮੰਕਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ। [1990] ਸਪੋਟ. 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 355: (1991) 1 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 104; ਜੇ. ਮਹਾਪਾਤਰਾ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਏ. ਐਨ. ਆਰ. (1985) 1 ਐਸਸੀਆਰ 322: (1984) 4 ਐਸਸੀਸੀ 103; ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। (1985) ਸਪੋਟ. 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 657: (1985) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 417; ਜੇ.ਐਸ. ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ [2011] 5 ਐੱਸਸੀਆਰ 460: (2011) 6 ਐੱਸਸੀਸੀ 570; ਪ੍ਰਬੋਧ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ 34 ਹੋਰ (1985) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 216: (1984) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 251; ਰੰਜਨ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ

ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2014) 16 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 187:2014 ਆਈ. ਐਨ. ਐਸ. ਸੀ. 276; ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੀ. ਚੱਕਰਧਰ (2002) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 146; ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਜੀ. ਪਟਨਾਇਕ ਅਤੇ ਹੋਰ [2021] 5 ਐੱਸਸੀਆਰ 305: (2021) 7 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 613:2021 ਆਈ. ਐੱਨ. ਐੱਸ. ਸੀ. 305; ਚਰਨ ਲਾਲ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [1989] ਸਪਲਿ. 2 ਐੱਸਸੀਆਰ 597: (1990) 1 ਐੱਸਸੀਸੀ 613; ਐੱਸਐੱਲ ਕਪੂਰ ਬਨਾਮ ਜਗ ਮੋਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (1981) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 746: (1980) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 379; ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂਹ (1958) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 595; ਓਲਗਾ ਟੈਲਿਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬੰਬੇ ਮਿਊਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (1985) ਸਪਾਂਸਰ 2 ਐੱਸਸੀਆਰ 51: (1985) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 545; ਚੇਅਰਮੈਨ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਮਾਈਨਿੰਗ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਚੀਫ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ਼ ਮਾਈਨਜ਼ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮਜੀ (1977) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 904: (1977) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 256; ਬੀ.ਐਨ. ਨਾਗਰਾਜਨ ਅਤੇ ਓਰਸ ਬਨਾਮ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਓਰਸ (1966) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 682; ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1991) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 411: (1991) ਸਪ 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 313; ਐਮ. ਸੀ. ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (1999) 3 ਐਸਸੀਆਰ 1173: (1999) 6 ਐਸਸੀਸੀ 237; ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਮੁਸਲਿਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਨਸੂਰ ਅਲੀ ਖਾਨ [2000] ਸਪਾਂਸਰ 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 684: (2000) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 529-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੌਨ ਬਨਾਮ ਰੀਸ ਅਤੇ ਹੋਰ [1969] 2 ਸਾਰੇ ਈਆਰ 274; ਰਿਜ ਬਨਾਮ ਬਾਲਡਵਿਨ (1964) ਏਸੀ 40; ਲੀਰੀ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਵਹੀਕਲ ਬਿਲਡਰਜ਼ [1970] 2 ਸਾਰੇ ਆਈ.ਐਸ 713; ਫੇਰਡ ਡਾਵਸਨ ਕੈਲਵਿਨ ਬਨਾਮ ਜੌਨ ਹੈਨਰੀ ਬਰਾਊਨਲੋ ਕਾਰ ਐਂਡ ਓਰਸ (1979) 2 ਡਬਲਯੂਐਲਆਰ 755; ਲੋਇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੈਕਮੋਹਨ [1987] 1 ਏਸੀ 625-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਕਟ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੰਚਾਇਤ (ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 1995; ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ ਅਵਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਸਵਰਾਜ ਅਧਿਨੀਅਮ, 1993; ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੰਚਾਇਤ ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀ (ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ) ਨਿਯਮ, 1997; ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ।

ਮੁੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਚੋਣ; ਨਿਯੁਕਤੀ; ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ; ਪੱਖਪਾਤ; ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ; ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਗੈਰ-ਜਾਇੰਡਰ; ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ;

ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਗ੍ਰੇਡ-III; ਅਧਿਕਾਰੀ ਐਕਸ-ਆਫੀਸ਼ੀਓ; ਧਿਰਾਂ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਨਾ ਹੋਣਾ; ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ; ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ; ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ; ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਯਮ; ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟੀਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ; ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਗੁੰਝਲਾਂ; ਅਸਫਲ ਉਮੀਦਵਾਰ; ਨੋਟਿਸ; 156 ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨਾ; ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ; ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਕਾਰਵਾਈਆਂ; ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ; ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼; ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰ; ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦਾ ਗਠਨ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ: 2011 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 4806 ਡਬਲਯੂਏ ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਜਬਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਐਮ ਪੀ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 15.12.2008 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ. 2008 ਦਾ 892 ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2011 ਦੇ 4807, 4808, 4809 ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ|

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਨੀਰਜ ਸ਼ੇਖਰ, ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਠਾਕੁਰ, ਡਾ. ਸੁਮਿਤ ਕੁਮਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ। ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਗੋਪਾਲ ਐਲਕਰ, ਸ਼ਸ਼ਵਤ ਪਰਿਹਾਰ, ਅਵਧੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਸੁਵਰਨਾ ਸਿੰਘ, ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਵਿਸੇਨ, ਐਡ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ|

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ/ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਜੇ ਕੇ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਜੇ.

1. ਮਾਣਯੋਗ ਭਰਾ ਜਸਟਿਸ ਕੇ. ਵੀ. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਰਕ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਲਈ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨ ਅਗਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਹਨ।

2. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ ਗੌਰੀਹਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਛਤਰਪੁਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਗ੍ਰੇਡ-III ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੋਣ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਲ 1998 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 10 ਹੈ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰ, ਕੁੱਲ ਚੌਦਾਂ (14) ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੋ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਨ, ਨੂੰ 249 ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਗ੍ਰੇਡ-III ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਤਿਆਰ ਸੰਦਰਭ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਣੀਬੱਧ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ: -

ਸੀਰੀਅਲ ਨੰ.	ਉਮੀਦਵਾਰ	ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ	ਰਿਸ਼ਤਾ
1.	ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਦੱਤ ਅਵਸਥੀ	ਪੁਸ਼ਪ ਦਿਵੇਦੀ (ਚੇਅਰਮੈਨ)	ਮਾਤ ਭਤੀਜਾ
2.	ਸ਼ਿਆਮ ਦਿਵੇਦੀ	ਪੁਸ਼ਪ ਦਿਵੇਦੀ (ਚੇਅਰਮੈਨ)	ਸਾਲੀ (ਨਨਦ)
3.	ਪ੍ਰਭਾ ਦਿਵੇਦੀ	ਪੁਸ਼ਪ ਦਿਵੇਦੀ (ਚੇਅਰਮੈਨ)	ਸਾਲੀ (ਦੇਵਰਾਣੀ)
4.	ਰੇਖਾ ਅਵਸਥੀ	ਪੁਸ਼ਪ ਦਿਵੇਦੀ (ਚੇਅਰਮੈਨ)	ਭਤੀਜੀ
5.	ਪ੍ਰਭੇਸ਼ ਕੁਮਾਰੀ	ਪੁਸ਼ਪ ਦਿਵੇਦੀ (ਚੇਅਰਮੈਨ)	ਭਤੀਜੀ
6.	ਦੇਵੇਂਦਰ ਅਵਸਥੀ	ਪੁਸ਼ਪ ਦਿਵੇਦੀ (ਚੇਅਰਮੈਨ)	ਭਤੀਜਾ (ਭੈਣ ਦਾ ਪੁੱਤਰ)
7.	ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ	ਸਵਾਮੀ ਸਿੰਘ (ਮੈਂਬਰ)	ਪੁੱਤਰ
8.	ਰਾਮਰਾਣੀ ਸਿੰਘ	ਸਵਾਮੀ ਸਿੰਘ (ਮੈਂਬਰ)	ਨੂੰਹ
9.	ਗੀਤਾ ਰਾਵਤ	ਪੁਸ਼ਪ ਦਿਵੇਦੀ (ਚੇਅਰਮੈਨ)	ਭੈਣ
10.	ਰੀਟਾ ਦਿਵੇਦੀ	ਪੁਸ਼ਪ ਦਿਵੇਦੀ (ਚੇਅਰਮੈਨ)	ਵਿਭਾ ਦੀ ਭੈਣ ਦੇਵਰਾਣੀ ਕੌਣ ਹੈ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰਣੀ ਤੋਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦ ਰਹਿਤ ਹੈ।

3. ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪੜ੍ਹਾਅ ਵਿੱਚ ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ, ਗੌਰੀਹਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਗ੍ਰੇਡ-3 ਦੀ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੈ ਬਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘ ਬੁੰਦੇਲਾ ਨੇ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਛਤਰਪੁਰ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਿਤੀ 31.08.1998 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਚੋਣ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੀਂ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਸਮੇਤ 249 ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਨੂੰ 16.09.1998 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ 17.09.1998 ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਹੋਣਾ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਜੋ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਰਚਨਾ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜੋ ਇੱਕ ਚਾਹਵਾਨ ਸੀ, ਨੇ ਮਾਣਯੋਗ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੈਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਛਤਰਪੁਰ ਦੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ, ਬਲਾਕ ਵਿਕਾਸ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਉਕਤ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੁਣੇ ਗਏ/ਨਿਯੁਕਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨਃ -

"3. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਿਲੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਪੁਸ਼ਪਾ ਦਿਵੇਦੀ ਦੀ ਭਰਜਾਈ (ਨਾਨਦ) ਸ਼ਿਆਮਾ ਦਿਵੇਦੀ ਸ਼ਿਵ ਦਾਸ ਦਿਵੇਦੀ ਦੀ ਧੀ, ਉਸ ਦੀ ਭਰਜਾਈ (ਦੇਵਰਾਨੀ) ਵਿਭਾ ਦਿਵੇਦੀ ਕੈਲਾਸ਼ ਦਿਵੇਦੀ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਦੇਵਰਾਨੀ (ਵਿਭਾ ਦਿਵੇਦੀ) ਦੀਆਂ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਕੁਮ। ਰਸ਼ਮੀ ਦਿਵੇਦੀ ਅਤੇ ਕਿ. ਮੀ. ਰੀਤਾ ਦਿਵੇਦੀ ਨੂੰ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਦੇ ਲੜੀਵਾਰ ਨੰਬਰ 9 ਅਤੇ 4 ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਰਪੰਚ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਨੱਥੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸ਼ਣ ਅਵਸਥੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਦੇਵੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਅਵਸਥੀ, ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸ਼ਣ ਅਵਸਥੀ ਦੀ ਧੀ ਰੇਖਾ ਅਵਸਥੀ, ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸ਼ਣ ਅਵਸਥੀ ਦੀ ਧੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੀ ਮਾਮੇ ਦੀ ਭਤੀਜੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨੰਬਰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 176 ਅਤੇ 30 ਹੈ। ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰ ਸਿੰਘ, ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰ ਸਵਾਮੀ ਸਿੰਘ ਸੇਂਗਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਨੂੰਹ ਰਾਮ ਰਾਣੀ, ਰੁਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਭਤੀਜਾ

ਰਾਜੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਪੁੱਤਰ ਸੋਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ-ਏ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਗਵਤ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਦਰੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਲਈ 9 ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਅਨੁਭਵ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਉਸ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨੱਥੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਵਾਬ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਅਵਸਥੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੱਤ ਅਵਸਥੀ ਦੀ ਚੋਣ ਨੰ. 64. ਉਹ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦਾ ਮਾਮੇ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਆਰਡਰ ਨੰ. 90 ਦੀ ਚੋਣ ਗੀਤਾ ਰਾਵਤ,-ਗੰਗਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਰਾਵਤ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਦੀ ਅਸਲ ਭੈਣ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ। ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਾਹੀਂ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਲਈ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 40 (ਸੀ) ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਠੇਕੇ ਰਾਹੀਂ ਕਰਨਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਰਤੱਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਘੋਰ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜੱਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਜੱਜ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਅੱਖ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤਪੂਰਨ ਹੈ।

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੰਚਾਇਤ (ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ) ਨਿਯਮ, 1995 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਏ ਐਂਡ ਆਰ ਨਿਯਮ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੋਧ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਉਕਤ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਸੋਧ ਦੇ ਮੈਮੋ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ "ਇਹ ਗਲਤ ਇਲਜ਼ਾਮ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਛਤਰਪੁਰ ਦੁਆਰਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

6. ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ (ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮਾਲ) ਨੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੈਰਾ (6) ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 14.03.2000 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ ਅਵਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਸਵਰਾਜ ਅਧਿਨੀਅਮ, 1993 ਦੀ ਧਾਰਾ 40 (ਸੀ) ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਗੈਰ-ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਣਉਚਿਤ ਪੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਚੋਣ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

7. ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

ਅਦਾਲਤ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਰਾਹੀਂ ਚੋਣ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੈਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ -

"13. ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਚੋਣ ਦੇ ਅਸਲ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਐਮ.ਐਲ. ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਚੌਬੇ ਨੂੰ 29.07.2008 ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੈਲੇਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇਃ -

(i) "ਪਹਿਲਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਸੀ;

(ii) ਦੂਜਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ,

(iii) ਤੀਜਾ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਭਾਵ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ।

8. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. (i) ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਸਵਾਲ ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਲਰਨਡ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. (ii) ਅਤੇ (iii) ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੁਕਮ ਦੇ ਪੈਰੇ 20, 21, 22 ਅਤੇ 23 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਪੈਰਾ 20 ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਅਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ -

"20. ਨਿਯਮ 2 ਦਾ ਆਈਟਮ ਨੰਬਰ. 3 ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀ-ਗ੍ਰੇਡ III ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਉੱਚ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਹੈ, ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਹੈਃ (i) ਚੇਅਰਪਰਸਨ, ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ; (ii) ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ; (iii) ਬਲਾਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਮੈਂਬਰ ਸਕੱਤਰ) (iv) ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਦੋ ਮਾਹਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਔਰਤ ਹੋਵੇਗੀ; ਅਤੇ, (v) ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਓਬੀਸੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹੈ। ਪੁਸ਼ਪਾ ਦਿਵੇਦੀ। ਉਹ ਸਿੱਖਿਆ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸਵਾਮੀ ਸਿੰਘ ਸਨ, ਜੋ ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ. 1 ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਸ਼ਿਆਮਾ ਦਿਵੇਦੀ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀ ਭਰਜਾਈ ਹੈ। ਪੁਸ਼ਪਾ ਦਿਵੇਦੀ। ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਪੁਸ਼ਪਾ ਦਿਵੇਦੀ ਦੀ ਭਰਜਾਈ (ਨਾਨੰਦ) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਸ਼ਿਆਮਾ ਦਿਵੇਦੀ; ਉਸ ਦੀ ਦੇਵਰਾਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ। ਵਿਭਾ ਦਿਵੇਦੀ; ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਰਸ਼ਮੀ ਦਿਵੇਦੀ ਅਤੇ ਰੀਤਾ ਦਿਵੇਦੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਦੇਵੇਂਦਰ ਅਵਸਥੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਭਤੀਜੀਆਂ ਕੁ। ਰੇਖਾ ਅਵਸਥੀ ਅਤੇ ਕੁ। ਪ੍ਰਭੇਸ਼ ਕੁਮਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 8 ਗੀਤਾ ਰਾਵਤ ਵੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੁਸ਼ਪਾ ਦਿਵੇਦੀ ਦੀ ਭੈਣ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅੱਠ ਮੈਂਬਰ। ਪੁਸ਼ਪਾ ਦਿਵੇਦੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਅੱਠ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਰਾਮਰਾਨੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ

ਸ੍ਰੀ ਸਵਾਮੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨੂੰਹ, ਜੋ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ; ਸ੍ਰੀ ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰਬਰ 6, ਸ੍ਰੀ ਸਵਾਮੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਿਤੀ 4.6.2002 ਅਤੇ 2 4.6.2002 ਦੀਆਂ ਆਰਡਰ-ਸ਼ੀਟ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਇੱਕ ਸਹੀ ਤੱਥ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮਿਤੀ 24.6.2002 ਦੀ ਆਰਡਰ-ਸ਼ੀਟ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਜਾਂ ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ, ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ M.L. ਚੌਬੇ ਨੇ ਨਿਰਪੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਪੁਸ਼ਪਾ ਦਿਵੇਦੀ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸਵਾਮੀ ਸਿੰਘ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿੱਟਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਨੇੜਿਓਂ ਸਬੰਧਤ ਹਨ, ਇੱਕ ਸਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਣਉਚਿਤ ਲਾਭ ਦੇਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

9. ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 21,22 ਅਤੇ 23 ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਾਣਯੋਗ ਭਰਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 27 ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪੈਰਾ 21 ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸੰਬੰਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀ ਗਈ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪਦਾਰਥਕ ਤੌਰ' ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਜਿਸਦਾ ਜਵਾਬ ਪੈਰਾ 22 ਅਤੇ 23 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੈਰਾ 22 ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਉੱਚ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਡੀਕ ਸੂਚੀ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸੈਕੰਡਰੀ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਮੌਖਿਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲੀ। ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਏ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉੱਚ ਸੈਕੰਡਰੀ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਉਡੀਕ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 78% ਤੋਂ 79% ਅੰਕ ਮਿਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੈਰਾ 23 ਵਿੱਚ, ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਨਜਿੱਠਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ, ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਮਿਲਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਕਤ ਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਯਕੀਨਨ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

10. ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ' ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਜੋ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਨ, ਅਧਿਨੀਅਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਅਤੇ 100 ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਣਉਚਿਤ ਲਾਭ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀ ਹੈ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਏ.ਕੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖਿਆ. ਕ੍ਰਾਈਪਾਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ; (1969) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 262 ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ 1996 (3) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 364 ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

11. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਪੈਰਾ 21 ਤੋਂ 23 ਤੱਕ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਅੰਕ ਕਿਵੇਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਚ ਸੈਕੰਡਰੀ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਅੰਕ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣਹਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਏ. ਕੇ. ਕਰਿਪਕ (ਉਪਰੋਕਤ) ਜੇ. ਮਹਾਪਾਤਰਾ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਏ. ਐਨ. ਆਰ. ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਏ. ਐਨ. ਆਰ. (1984) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 103, ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (1985) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 417, ਕੀਰਤੀ ਦੇਸ਼ਮੰਕਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ।; (1991) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 104, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ; (1997) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 641, ਉਤਕਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਨਾਮ ਨਰਸਿੰਘਾ ਚਰਨ ਸਾਰੰਗੀ; (1999) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 193, ਜੀ. ਐਨ. ਨਾਇਕ ਬਨਾਮ ਗੋਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ; (2002) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 712, ਸਰਕਾਰ ਟੀ. ਐਨ. ਬਨਾਮ ਮੁਨੁਸਵਾਮੀ ਮੁਦਾਲੀਅਰ ਅਤੇ ਅਨਰ। 1988 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 651: ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1988 ਐੱਸ. ਸੀ. 2232, ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਖਣਿਜ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਐਨਕੈਨ ਬਿਲਡਰਜ਼ (।) (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ; (2003) 7 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 418 ਅਤੇ ਪੈਰਾ 23 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆਃ-

"ਮੌਜੂਦਾ ਤੱਥਾਤਮਕ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਉੱਤੇ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਬੇਨਤੀ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੀ ਸਿਆਣਪ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੱਖਪਾਤ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਮਨ ਤੋਂ ਸੋਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪੱਖਪਾਤ ਕੰਮ 'ਤੇ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ।

ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ, ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

12. ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੋ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਮਿਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪੈਰਾ 11 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀਃ

"11. ਦੂਜਾ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਲਕਸ਼ਮੀ ਪ੍ਰਿਸਿਜ਼ਨ ਪੇਚ ਲਿਮਟਿਡ (ਐੱਸ. ਯੂ. ਪੀ. ਏ.) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਲਟ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਵੀ. ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ (1996) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 364 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੁਣਵਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਕੈਨੀਕਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸੋਧ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪੂਰੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਸਨ। ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਸੋਧਵਾਦੀ. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਨਰਵਲੋਕਨ ਫੋਰਮ ਅਤੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਕੱਲੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਮੁੜ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਅਭਿਆਸ ਇਸ ਲਈ ਕੇਸ ਅਣਉਚਿਤ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

13. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਉਹ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੋਧ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਵੀ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਅਧਿਨੀਅਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਅਤੇ 100 ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਚਿਤ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਸਿਰਫ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਜਾਇੰਡਰ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

14. ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਰਿੱਟ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ?

15. ਉਕਤ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਧਿਨੀਅਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਅਤੇ 100 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨਃ -

"40. ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣਾ-(1) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਹਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ-

(ਏ) ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ; ਜਾਂ

(ਬੀ) ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਅਣਚਾਹੇ ਹੈਃ

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦੱਸਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਵਿਆਖਿਆਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ "ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ" ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ-

(ਏ) ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜੋ ਉਲਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ,-

(i) ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ, ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ; ਜਾਂ

(ii) ਧਾਰਮਿਕ, ਭਾਸ਼ਾਈ, ਖੇਤਰੀ, ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ; ਜਾਂ

(iii) ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ; ਜਾਂ

(ਅ) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਘੋਰ ਲਾਪਰਵਾਹੀ;

(ਏ) ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਹੁਦੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਲੀਜ਼ ਦੇਣਾ, ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣਾ।

ਵਿਆਖਿਆ - ਇਸ ਖੰਡ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, "ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਪਿਤਾ, ਮਾਤਾ, ਭਰਾ, ਭੈਣ, ਪਤੀ, ਪਤਨੀ, ਪੁੱਤਰ, ਧੀ, ਸੱਸ, ਸਹੁਰੇ, ਭਰਜਾਈ, ਭਰਜਾਈ, ਜਵਾਈ ਜਾਂ ਨੂੰਹ। ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ, ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਠੇਕੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨੌਕਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨਾ। - ਜੇ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਦਫ਼ਤਰ

ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਹੋਰ ਧਾਰਕ ਜਾਂ ਸੇਵਕ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਠੇਕੇ ਜਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਸਾ ਜਾਂ ਹਿੱਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਜਾਂ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 (1860 ਦਾ ਐਕਸ. ਐਲ. ਵੀ.) ਦੀ ਧਾਰਾ 168 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

16. ਉਕਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾ, ਜੇ ਉਹ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਹੁਦੇ' ਤੇ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਅਣਚਾਹੇ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਹਨਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 40 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੁਆਰਾ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਦੇਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਗੌਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਨਿਰਨਾਇਕ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਕੰਮਕਾਜ ਚੋਣ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਣਉਚਿਤ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਖੰਡ (ਸੀ) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ' ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਪਿਤਾ, ਮਾਤਾ, ਭਰਾ, ਭੈਣ, ਪਤੀ, ਪਤਨੀ, ਪੁੱਤਰ, ਧੀ, ਸੱਸ ਸਹੁਰੇ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ 'ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਰਜਿਤ ਡਿਗਰੀ' ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਜੇ ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ।

17. ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਅਨੁਸਾਰ, 14 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, 7 ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਰਜਿਤ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਣਉਚਿਤ ਲਾਭ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੌਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ' ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਫਲ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ' ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਜਵਾਈਡਰ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੈਰ-ਜਵਾਈਡਰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਚੋਣ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਉੱਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ?

18. ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੀਆਂ ਲੱਭਤਾਂ ਨੂੰ ਆਡੀ ਅਲਟਰਾਮ ਪਾਰਟੀਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸਿਰਫ਼ ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟੀਮ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸਿਧਾਂਤਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਨਿਯਮ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ, ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂ, ਚੰਗੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ। "ਨੇਮੋ ਡੈਬੇਟ ਐਸਸੇ ਜੂਡੈਕਸ ਇਨ ਪ੍ਰੋਪੀਆ ਕੌਸਾ" ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ "ਔਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟੇਮ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਅਣਸੁਣਿਆ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਿਛਲਾ ਸਿਧਾਂਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਬਾਰੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਤੱਤ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪਹਿਲੂ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕਦਮ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ

ਇੱਕ ਜੱਜ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

19. ਆਰ ਬਨਾਮ ਰੈਂਡ, (1866) ਐਲਆਰ 1 ਕਿਊਬੀ 230, ਬਲੈਕਬਰਨ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ " ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜੱਜ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਪੱਖਪਾਤ ਹੈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ;"

20. ਇੱਕ ਹੋਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਆਰ ਬਨਾਮ ਸਸੈਕਸ ਜੇ. ਜੇ., ਐਕਸ ਪਾਰਟੀ ਮੈਕਕਾਰਥੀ (1924) 1 ਕੇ. ਬੀ. 256 ਵਿੱਚ, ਕਿੰਗਜ਼ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲਾਰਡ ਹੇਵਰਟ, ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾਃ-

"ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਡਿਪਟੀ ਕਲਰਕ ਨੇ ਕੋਈ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਕੋਈ ਆਲੋਚਨਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਨੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ; ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਸਿਵਲ ਪਹਿਲੂ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਕਲਰਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਸੀ।

ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾਃ

"... ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਗੱਲ' ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੋ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰੇ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ, ਮੈਂ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬਿਆਨ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਕਲਰਕ ਕੇਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਸਹੀ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਜੱਜਾਂ ਨਾਲ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ; ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਅਹੁਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਈ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅਹੁਦੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਦੋਹਰੀ ਸਥਿਤੀ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਉਸ ਨੁਕਤੇ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ ਜੋ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਲਿਆ, ਅਤੇ ਫਿਰ, ਇੱਕ ਸਜ਼ਾ ਦਰਜ ਹੋਣ' ਤੇ, ਨੁਕਤਾ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

21. ਆਰ ਬਨਾਮ ਕੈਮਬੋਰਨ ਜੇ ਜੇ, ਐਕਸ ਪਾਰਟ ਪੀਅਰਸ, (1955) 1 ਕਿਊਬੀ 41 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਊਬੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

'ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸਹੀ ਟੈਸਟ ਸੀ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ, ਬਲਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ।

ਕਿਊ. ਬੀ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਕਿ

"... ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ' ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਜਾਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਮੰਨਦਾ ਹੈ?

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ-

"ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਟੈਸਟ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਬਲੈਕਬਰਨ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਤ (ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਮਲਕੀਅਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ, ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਰਸਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇਹ ਰਾਏ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ।

ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਆਰਐਸਸੀ ਆਰਡਰ 59 ਰੂਲ 3 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲੱਭੇ ਗਏ ਪੂਰੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਭਿਆਨਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦੇ ਜੇ ਉਸਨੇ ਇਹ ਜਾਣਨ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਥਾਮਸ ਕੋਰਨਵਾਲ ਕਾਉਂਟੀ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਮਤੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਬਾਰੰਬਾਰਤਾ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲਾਰਡ ਹੇਵਰਟ ਨੇ ਸਸੈਕਸ ਜੇ. ਜੇ. ਕੇਸ [(1924) 1 ਕੇ.ਬੀ 256:1923 ਸਾਰੇ ਆਈ.ਐਸ ਆਰ.ਈ.ਪੀB 233] ਵਿੱਚ ਯਾਦ ਦਿਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ

ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ| ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸੱਚਮੁੱਚ, ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦਾਅਵਿਆਂ' ਤੇ ਅਯੋਗ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਰੰਟ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲਾਰਡ ਹੇਵਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁੜ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਹਵਾਲਾ ਇਸ ਗਲਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

22. ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਕੰਪਨੀ (ਐੱਫ. ਜੀ. ਸੀ.) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਲੈਨਨ, (1969) 1 ਕਿਊ. ਬੀ. 577 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਲਾਰਡ ਡੈਨਿੰਗ ਨੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆਃ-

"ਲਾਰਡ ਹੇਵਰਟ, ਸੀ. ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿ 'ਨਿਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ'। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੀ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ 'ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ' ਸੀ, ਅਦਾਲਤ ਖੁਦ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੀ। "ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵੇਖਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਨਿਰਪੱਖ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ, ਜੇ ਸਹੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸੋਚਣਗੇ ਕਿ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ 'ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ' ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ।

"ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਸੰਭਾਵਤ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਤ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ, ਜਾਂ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਦੂਜੇ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੱਖ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੱਖ ਦਾ ਪੱਖ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝਦਾਰ ਲੋਕ ਸੋਚ ਸਕਣ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਹੰਨਾਮ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰੈਡਫੋਰਡ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, (1970) 2 ਆਲ ਈ. ਆਰ. 690 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਟੈਸਟ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀਃ-

"ਜੇ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਪਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਸੋਚੇਗਾ ਕਿ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ, ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ "ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀਆਂ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਕੋਈ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ"।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਕੀ ਕੋਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਗਿਆਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਆਦਮੀ ਇਹ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

23. ਇੱਕ ਹੋਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਆਰ ਬਨਾਮ ਗੌਫ, 1993 ਏਸੀ 646 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਹਾਊਸ ਆਫ ਲਾਰਡਜ਼ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ 'ਅਸਲ ਖਤਰੇ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ "ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ" ਦੀ ਬਜਾਏ "ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ" ਸ਼ਬਦ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

"... ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਜੱਜ ਜਾਂ ਇੱਕ ਘਟੀਆ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਵੱਲੋਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਨਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ, ਇਸ ਦੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਟੈਸਟ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਖਤ ਮਾਪਦੰਡ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਟੈਸਟ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ੱਕ, ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਟੈਸਟ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ।

"ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸੰਭਵ ਅਤੇ ਮਨਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕੋ ਟੈਸਟ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਜੱਜਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਘਟੀਆ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਜਾਂ ਜੂਨੀਅਰਾਂ, ਜਾਂ ਸਾਲਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਵੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੂਨੀਅਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਉਹੀ ਟੈਸਟ ਇੱਕ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜੂਨੀਅਰ ਵੱਲੋਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਉੱਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਬੇਲੋੜੀ ਹੈ, ਉਚਿਤ ਟੈਸਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਆਦਮੀ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਾਜਬ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ,

ਜਿਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨਿਰੀਖਕ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ' ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਮੈਂ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਅਸਲ ਖਤਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਬੰਧਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਮੈਂਬਰ ਵੱਲੋਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਅਸਲ ਖ਼ਤਰਾ ਸੀ, ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ (ਜਾਂ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੰਨ ਸਕਦਾ ਹੈ) ਪੱਖਪਾਤ ਜਾਂ ਨਾਪਸੰਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

24. ਉਪਰੋਕਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਏ. ਕੇ. ਕ੍ਰਾਈਪਾਕ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾਃ

"..... ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਵਿਦਵਾਨ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਆਚਰਣ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

25. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐੱਸ ਪਾਰਥਾਸਾਰਥੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ; (1974) 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 459 ਨੇ ਪੱਖਪਾਤ, "ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ" ਅਤੇ "ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ" ਦਾ ਅੰਤਰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧਤ ਪੈਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨਃ -

"13. ..... ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਸੰਚਿਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ ਕਿ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ "ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ" ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ

ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰੇਗਾ (ਵੇਖੋ ਆਰ ਵੀ ਸੁੰਦਰਲੈਂਡ, ਜੇਜੇ.) [(1901) 2 ਕੇ.ਬੀ 357 373 'ਤੇ]

14. ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਟੈਸਟ ਜੋ ਕਿ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ "ਵਾਜਬ ਸ਼ੰਕੇ" ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਦੁਖੀ ਧਿਰ ਦੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਆਰਵੀ ਹਗਿੰਸ [(1895) 1 ਕਿਊ.ਬੀ 563]; ਆਰ.ਵੀ ਸਸੈਕਸ, ਜੇ.ਜੇ, ਐਕਸ ਪੀ ਮੈਕਕਾਰਥੀ [(1924) 1 ਕੇ.ਬੀ 256]; ਕੈਟਲ ਬਨਾਮ ਕਾਟਲ [(1939) 2 ਸਾਰੇ ਆਈ.ਐਸ 535]; ਆਰ ਵੀ ਐਬਿੰਗਡਨ, ਜੇ.ਜੇ ਸਾਬਕਾ. ਪੀ ਕਜ਼ਨਜ਼ [(1964) 108 ਐਸਜੇ 840]। ਪਰ ਆਰ ਵੀ ਕੈਮਬੋਰਨ, ਜੇ ਜੇ ਐਕਸ ਪੀ ਪੀਅਰਸ [(1955) 1 ਕਿਊ.ਬੀ 41 'ਤੇ 51] ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਬੰਧਤ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸਹੀ ਟੈਸਟ ਸੀ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਸੀ।

XXX XXX XXX

16. "ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ" ਅਤੇ "ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ" ਦੇ ਟੈਸਟ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਵਿਅਕਤੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਏਗਾ ਕਿ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਹੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸੋਚਣਗੇ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ; ਫਿਰ ਵੀ, ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਨੁਮਾਨ ਜਾਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਾਜਬ ਆਦਮੀ ਇਹ ਸੋਚਣਗੇ ਕਿ ਇਹ ਸੰਭਾਵਤ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸੀ। ਜੇ ਇੱਕ

ਵਾਜਬ ਆਦਮੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੋਚੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ... "

26. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਡਾ. ਜੀ. ਸਰਨਾ ਬਨਾਮ ਲਖਨਊ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ; (1976) 3 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 585 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਆਚਰਣ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਮੂਹ ਜਾਂ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤ ਸੂਖਮ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

27. ਜੇ. ਮਹਾਪਾਤਰਾ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਿਆਂਇਕ ਮਾਮਲਿਆਂ' ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਮਤੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹਾ ਸਹਾਰਾ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ।

28. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਹੋਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇੱਕ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਚੋਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾਲ ਨੇੜਲਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮੈਂਬਰ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਣਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਰੀ ਚੋਣ ਚੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

29. ਐਸ. ਕੇ. ਗੋਲਾਪ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭੁਵਨ ਚੰਦਰ ਪਾਂਡਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ; 1990 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਕੈਲ 264, ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ "ਨਿਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ" ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ -

"7. ..... ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਸੰਪਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗਾਹਕ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਛਲੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਪੱਖਪਾਤ ਉਲਟ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਟੈਸਟ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪੱਖਪਾਤ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਗੱਲ' ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਦੋਂ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਹੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈਃ "ਜੱਜ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ"।

30. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੀਰਤੀ ਦੇਸ਼ਮੰਕਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਸੱਸ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ' ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ।

31. ਜੀ.ਐਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ. ਨਾਇਕ (ਉਪਰੋਕਤ) ਨੇ ਨਿਆਂਇਕ, ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਤੱਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾਃ -

"33. ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਜਾਂ ਤਰਜੀਹ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜੇਕਰ ਹਾਲਾਂਕਿ, 'ਪੱਖਪਾਤ' ਅਤੇ 'ਪੱਖਪਾਤ' ਨੂੰ ਜੱਜ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰਵ-ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਕਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ, ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਲੀ ਟੁਕੜਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਰਸਮੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਰਸਮੀ, ਰਵੱਈਏ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਰਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ, ਇਸ ਲਈ, ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੱਖਪਾਤ ਹਨ। [ਪਰ ਫਰੈਂਕ, ਜੇ ਇਨ ਲਿਨਾਹਨ, ਰੀ, (1943) 138 ਐਫ 2 ਡੀ 650,652]

34. ਇਹ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਤਰਕ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਸਵੈ-ਹਿੱਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋਵੇ-ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਆਰਥਿਕ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ। ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤ ਦੇ ਇਸ ਤੱਤ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਜੋਂ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਸਾਬਤ ਕਰਕੇ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਲਾਂਕਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

32. ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਕੇਸ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਪੈਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈਃ

"3. .... ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ 3 ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਆਪਣੀ ਧੀ, ਜਵਾਬਦੇਹ 3 ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ 3 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਚੋਣ ਬਾਰੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਜਵਾਬਦੇਹ 3 ਨੂੰ ਗਲਤ ਚੋਣ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਜਵਾਬਦੇਹ 3 ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਉਕਤ ਸਕੂਲ ਦੀ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

33. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜਾਵੇਦ ਰਸੂਲ ਭੱਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। (1984) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 631 ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦੁਰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਚੋਣ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਾਵਿਦ ਰਸੂਲ ਭੱਟ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਟੈਸਟ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਟੈਸਟ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅੰਕਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਸੀ। ਇੰਟਰਵਿਊ ਪੈਨਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੈਂਪਸ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇੰਟਰਵਿਊ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ, ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸਨ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਅਤੇ ਤਜ਼ਰਬੇ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕਿ ਉਹ ਚੋਣ ਦੀ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਗੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 01.08.2003 ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 5% ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਜਾਵਿਦ ਰਸੂਲ ਭੱਟ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

34. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਕੇਸ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਲਚਕਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, (i) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ ਪੱਖਪਾਤ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ (ii) ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਖੁਦ ਜੱਜ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ; ਜੱਜ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੱਜ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ; ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਅਧਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲੈਨਨ (ਸੁਪ੍ਰਾ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਅਸਲ ਹੋਂਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਟੈਸਟ "ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ" ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਦਮੀ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੋਚੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਡਰ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ' ਤੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

35. ਰਿਜ ਬਨਾਮ ਬਾਲਡਵਿਨ; 1964 ਏ.ਸੀ 40 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸਿਰਫ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਕਿ

ਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਆਦਮੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੰਨੇਗਾ, ਉਹ ਨਿਆਂ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਰਸਲ ਬਨਾਮ ਡਿkeਕ ਆਫ ਨੋਰਫੋਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ; (1949) 1 ਸਾਰੇ ਈ.ਆਰ 109 (ਸੀ.ਏ) ਟਕਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਐਲ.ਜੇ. ਜਦੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਕੇਸ ਦੇ ਅਸਲ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀਃ

"ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ, ਜਾਂਚ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਜਿਸ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਦਿ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।"

36. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਰਜਿਤ ਡਿਗਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਧਿਨੀਅਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਪੰਜਾਂ ਦਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜਲਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੋੜ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਉਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਰਜਿਤ ਡਿਗਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਸਮੱਗਰੀ ਹਨ ਜੋ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਨ ਤੋਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਰਡ ਡੈਨਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀਜ਼ ਕੰਪਨੀ (ਐੱਫਜੀਸੀ) ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। (ਸੁਪਰਾ) ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰੇ 17,21,22 ਅਤੇ 23 ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਉਸ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਨੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਬੀਜ ਬੀਜਣ ਲਈ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

37. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਦੋ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਰਿੱਟ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ।

ਜੋ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇੱਕ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਚੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹਨ। ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਮੁੜ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਉਕਤ ਮੋਹਰ ਨੂੰ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

38. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਨਾ ਜੁੜਨਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇੱਕ ਜਲਡਮਰੂਮੱਧ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਪਹਿਲੂ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ, ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਵਾਰ ਸੀਮਤ ਜਾਂ ਤੰਗ ਢੰਗ ਨਾਲ। ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਹੱਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ। ਸਭ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

39. ਕੁਮਾਊਂ ਮੰਡਲ ਵਿਕਾਸ ਨਿਗਮ ਲਿਮਟਿਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ। ਬਨਾਮ ਗਿਰਜਾ ਸ਼ੰਕਰ ਪੰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ; (2001) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 182, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਬਾਰੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾਃ-

"2. ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਥਿਰ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਢੰਗ ਜਾਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਟ੍ਰੇਟ-ਜੈਕੇਟ ਫਾਰਮੂਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ' ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਲਤ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਸਪਸ਼ਟ ਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨਿਆਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਧੀ ਵਜੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਥਿਰ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਟ੍ਰੇਟਜੈਕੇਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਹੁਣ ਨਿਆਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦਾ ਸਮਾਨਾਰਥੀ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਵਿਧੀ ਵਜੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

40. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਸੋਨਕਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ (2007) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 54 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਟ੍ਰੇਟਜੈਕੇਟ ਫਾਰਮੂਲੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿੱਥੇ ਇੱਕ ਵਿਅਰਥ ਅਭਿਆਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਐਚ ਪੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਕੇ ਸੀ ਰਾਹੀ, (2008) 11 ਐਸ ਸੀ ਸੀ 502 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰੇ 7 ਅਤੇ 8 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ:-

"7. ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਟ੍ਰੇਟਜੈਕੇਟ ਫਾਰਮੂਲੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

8. ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ 19-10-1993 ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੋਖਮ' ਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 19-10-1993 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਸ਼ਾ ਹੀ "ਵਿਭਾਗੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ" ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਖੁਦ ਕਾਨੂੰਨ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਹੈ।

41. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਾਨਕੀਨਾਥ ਸਾਰੰਗੀ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ; (1969) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ.

392, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀਃ-

"5. .... ਜੇ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਮੀਂਹ ਕਾਰਨ ਸੰਕੁਚਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੁੱਜ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਟੋਏ ਵੱਡੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਫਿਰ ਵੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਵਾਬ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇਖਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਇਕੱਠਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫ਼ਾਇਦੇ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਇੰਜੀਨੀਅਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸ ਨੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮਾਪ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੀਂਹ ਅਤੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਦਲੀਲਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਕਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਵਾਬ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮਨਘੜਤ ਬਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

42. ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਐਸ.ਕੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਉੱਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਰਮਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾ 33 ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਉੱਤੇ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਸਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੱਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਤ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ-

"33. ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। (ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤੇ ਇੱਕ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਉੱਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ)

(1) ਨਿਯਮਾਂ/ਨਿਯਮਾਂ/ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ/ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ (ਏ) ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਵਸਥਾ ਮੂਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਹੈ ਜਾਂ (ਬੀ) ਕੀ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਹੈ।

(2) ਇੱਕ ਠੋਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਠੋਸ ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਜਾਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

(3) ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈਃ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਢੁਕਵਾਂ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਉਸ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। "ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ", "ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ" ਅਤੇ "ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ" ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੰਨਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਲਓ ਜਿੱਥੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮਾਲਕ/ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਬੂਤ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ,

ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੋਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਪੱਖਪਾਤ ਸਵੈ-ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਮੰਗਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੁਹਰਾਉਣ ਲਈ, ਟੈਸਟ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਇੱਕ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਹੁਣ, ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ ਇੰਨਾ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸਿਧਾਂਤ ਉਸੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਥੇ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਜਾਂ ਵੱਖਰਾ ਸਿਧਾਂਤ।

(4) (ਓ) ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਲਾਜ਼ਮੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ।

(ਅ) ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਆਚਰਣ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਕਤ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਬੀ ਕਰੁਣਾਕਰ [(1993) 4 ਐਸਸੀਸੀ 727:1993 ਐਸਸੀਸੀ (ਐਲ ਐਂਡ ਐਸ) 1184: (1993) 25 ਏਟੀਸੀ 704] ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਚਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ (ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ)। ਅੰਤਮ ਪਰੀਖਿਆ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ ਜਾਂ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਪਰੀਖਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(5) ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਚ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮਾਂ/ਨਿਯਮਾਂ/ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ-ਜਾਂ, ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼/ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ-ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਦੇ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, "ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ" ਅਤੇ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਹੈ, "ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ"/"ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ" ਅਤੇ "ਕੋਈ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ" ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਓ) ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ (ਕੋਈ ਇਸ ਨੂੰ 'ਰੱਦ' ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕੋਈ ਚੁਣਦਾ ਹੈ) ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਭਾਵ, ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ। (ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਸੁਣੋ)

(ਅ) ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ (ਆਡੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਦੇ) ਦੀ ਜਾਂਚ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਉਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਉੱਤਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਗੇ। [ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ (ਨੰ. 5) ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਯਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਟੈਸਟ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(6) ਅਦਾਲਤ/ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ/ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਔਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟੀਮ (ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਸਿਧਾਂਤ) ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਕਤ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅੰਤਰਗਤ ਅੰਤਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਅਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੇਸ਼ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(7) ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਜਾਂ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟੇਮ ਦਾ ਨਿਯਮ. ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜਨਤਕ/ਰਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਉਪਰੋਕਤ ਕੇਸ ਦੇ ਪੈਰਾ 33 (3) ਅਤੇ (6) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

43. ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੁਧੀਰ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ; 2020 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ. ਸੀ. 847 ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾ 39 ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ-

"(1) ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਚਕਦਾਰ ਸਾਧਨ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਅਨਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟੇਮ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਕਿ ਪੱਖਪਾਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਲੈ ਜਾਂਦੀ। ਇੱਥੇ ਫਿਰ, ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਲਈ ਪੱਖਪਾਤ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਬਲਕਿ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(3) ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਰੋਕ, ਸਹਿਮਤੀ, ਮੁਆਫੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਚੁਣੌਤੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਇਨਕਾਰ ਜਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਸਲ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(4) ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਿੱਟਾ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਵਿਅਰਥ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਦੋਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ. ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ 'ਤੇ, ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ।

(5) "ਪੱਖਪਾਤ" ਅਪਵਾਦ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸ਼ੱਕ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਦੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਣਆਗਿਆਕਾਰੀ ਤੋਂ ਵਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਨੁਮਾਨ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇੱਕ ਸਟ੍ਰੇਟਜੈਕੇਟ ਫਾਰਮੂਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਅੰਗ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਤੱਥ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੱਥ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

44. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਗੈਰ-ਜਾਇੰਡਰ' ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਰੀਖਣ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬੀ-ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ' ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟੇਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਸਿਰਫ ਗੈਰ-ਜਾਇੰਡਰ ਕਾਰਨ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਨਾਰਾਜ਼ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀਆਂ ਲੱਭਤਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐੱਲ. ਡੀ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ,

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਨਤੀਜੇ ਗਲਤ ਜਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਉਲਟ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

45. ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅੰਗ ਜੋ ਕਿ 'ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਯਮ' ਹੈ, ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਨਾਇਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਅੰਗ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜੋ ਕਿ ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟੀਮ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਗੈਰ-ਜੋਜ਼ਦਾਰ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਪੱਖਪਾਤ ਦਰਸਾਏ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜ੍ਹਾਅ' ਤੇ ਵੀ ਸਿਰਫ ਗੈਰ-ਜੋਜ਼ਦਾਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

46. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਰਸਮਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਕਥਿਤ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ ਕਾਰਨ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ 'ਬੇਕਾਰ ਰਸਮੀ' ਸਿਧਾਂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਂ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਰਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਗੁਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਰਥਪੂਰਨ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਐਸਕੋਰਟਸ ਫਾਰਮਜ਼ (ਰਾਮਗੜ੍ਹ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਕੁਮਾਊਂ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਨੈਨੀਤਾਲ, ਯੂ ਪੀ ਐਂਡ ਓਰਸ 2004 (4) ਐਸ ਸੀ ਸੀ 281 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਰਸਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ।

47. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਨਰਾ ਬੈਂਕ ਬਨਾਮ ਦੇਬਾਸ਼ੀਸ਼ ਦਾਸ (2003) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 557 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਚਾਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣਾ ਲਿਖਤੀ ਸੰਖੇਪ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਸੰਖੇਪ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ 'ਤੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਸੰਖੇਪ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਹ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਦਿਵਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਕਲਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। 136 ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

12. ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦਾ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਜਿਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉੱਥੇ "ਬੇਕਾਰ ਰਸਮੀ ਸਿਧਾਂਤ" ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

23. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ "ਬੇਕਾਰ ਰਸਮੀ ਸਿਧਾਂਤ" ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਦੀ ਤੱਥ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉਕਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਗੱਡੇ ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਏ ਪੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ [ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1966 ਐਸ. ਸੀ. 828]) ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਾਰਮੂਲੇ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਤੱਥ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

48. ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋਏ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਉਲੰਘਣ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਇਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਜਿਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ, ਲਾਗੂ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਇੱਕ ਬੇਕਾਰ ਰਸਮ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਫਸਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

49. ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਆਂਇਕ ਮਿਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜ੍ਹਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ, ਜੇ.

1. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਠਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਚਾਰ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਦਸ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਮਿਲ ਕੇ ਜਬਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ 15.12.2008 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2008 ਦਾ 892, 2008 ਦਾ 896,2008 ਦਾ 879 ਅਤੇ 2008 ਦਾ 878। ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ, ਗੌਰੀਹਾਰ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀ-ਗ੍ਰੇਡ III ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅੱਗੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੁਖੀ, ਉਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ।

ਸੰਬੰਧਤ ਤੱਥਃ

2. ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੰਚਾਇਤ ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀ (ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ) ਨਿਯਮ, 1997 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਭਰਤੀ ਨਿਯਮ' ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 53 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2), ਧਾਰਾ 70 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਤੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ ਵਿਵਸਥਾਮ, 1993 ਦੀ ਧਾਰਾ 95 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3. ਨਿਯਮ 2 (ਐੱਚ) ਦੇ ਤਹਿਤ "ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਮੀ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਜਾਂ ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਆਪਣੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ।

4. ਨਿਯਮ 5 ਚੋਣ ਅਤੇ ਭਰਤੀ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੋਣ ਦੇ ਦੋ ਢੰਗ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦੁਆਰਾ।

5. ਨਿਯਮ 5 (8) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚੀ II ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਗਠਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੰਚਾਇਤ ਜਾਂ ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਗ੍ਰੇਡ III ਲਈ ਅਨੁਸੂਚੀ II ਦੇ ਤਹਿਤ, ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣੇ ਸਨਃ- 1. ਚੇਅਰਪਰਸਨ, ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ; ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ; 3. ਬਲਾਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਮੈਂਬਰ ਸਕੱਤਰ) 4. ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਦੋ ਮਾਹਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਔਰਤ ਹੋਵੇਗੀ; ਅਤੇ

5. ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਓ. ਬੀ. ਸੀ. ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਸ. ਸੀ./ਐਸ. ਟੀ./ਓ. ਬੀ. ਸੀ. ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਬਾਡੀ ਤੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

6. ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (9) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਅਤੇ ਅਵਾਰਡ ਅੰਕਾਂ ਲਈ ਸੱਦੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਸੀਃ-

ਏ) ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅੰਕਾਂ ਲਈ 60% ਅੰਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ;

ਬੀ) ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਤਜ਼ਰਬੇ ਲਈ 25% ਅੰਕ; ਸੀ) ਮੌਖਿਕ ਟੈਸਟ ਲਈ 15% ਅੰਕ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ

i) ਸਥਾਨਕ ਬੋਲੀ ਵਿੱਚ ਸੰਚਾਰ ਹੁਨਰ

ii) ਸਥਾਨਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਗਿਆਨ

iii) ਆਮ ਗਿਆਨ

iv) ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ

v) ਕੋਈ ਹੋਰ ਟੈਸਟ ਜੋ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਠੀਕ ਸਮਝੇ।

7. ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਭਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਅਧਿਨੀਅਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 12 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ-

"12. ਅਪੀਲ-ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਅਧਿਨੀਅਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

8. ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੰਚਾਇਤ (ਅਪੀਲ ਅਤੇ ਸੋਧ) ਨਿਯਮ, 1995 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ' ਏ ਐਂਡ ਆਰ ਨਿਯਮ 'ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਹੈ।

9. ਏ ਐਂਡ ਆਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ।

10. ਨਿਯਮ 5 ਅਤੇ 9, ਜੋ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨਃ

"5. ਸੰਸ਼ੋਧਨ. - - (1) (ਏ) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਕੁਲੈਕਟਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਉਚਿਤਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਯਮਿਤਤਾ ਬਾਰੇ, ਉਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਥਾਰਟੀ, ਅਜਿਹੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਬਿਤ ਜਾਂ ਨਿਬੇੜੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਠੀਕ ਸਮਝੇਃ

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਹ/ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਬਦਲੇਗਾ ਜਾਂ ਉਲਟਾਏਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਸੋਧ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਅਰਜ਼ੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(ਅ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ ਜੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਹੋਵੇ ਨਾ ਕਿ ਤੱਥਾਂ' ਤੇ।

(2) ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ-

(i) ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਉਕਤ ਉਪ-ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ; ਅਤੇ

(ii) ਜਿੱਥੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ।

9. ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ - ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਗਲੇਰੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਉਹ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ, ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਇਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਿਯਮ ਹਨ।

ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਾ-ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨਃ

11. ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 01.08.1998 ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ, ਉਹ ਕਾਰਵਾਈ/ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਦੋ ਅੰਕ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

12. ਇਹ ਵੀ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ, ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਹਰ ਦਾ ਕੋਈ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

ਉਸ ਮੈਂਬਰ, ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਹਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮੈਂਬਰ, ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਹਰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਮਤੇ ਦਾ ਸਬੰਧਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠਾਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈਃ-

"(ਏ) ਪੱਤਰ ਨੰ. ਕੁਲੈਕਟਰ, ਛਤਰਪੁਰ ਦੀ ਮਿਤੀ 26.07.1998 ਦੀ ਧਾਰਾ 423/ਟੀ 98 ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਮੁੱਚੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਤੁਰੰਤ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ, ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਹਰ ਦਾ ਕੋਈ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਮੈਂਬਰ, ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਹਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਮੈਂਬਰ, ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਹਰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਮਤਾ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀਃ

13. ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ, ਗੌਰੀਹਾਰ ਨੇ ਸਿੱਧੀ ਭਰਤੀ ਰਾਹੀਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 16.09.1998 ਨੂੰ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 249 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 17.09.1998 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਰਤੱਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥ ਹੈ।

ਆਰ-4 ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂਃ

14. 29.09.1998 ਨੂੰ, ਅਰਚਨਾ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਆਰ-4), ਜੋ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨੇ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਛਤਰਪੁਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ (ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਹ ਚੋਣ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਸਲ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ)। ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, 1) ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ, ਗੌਰੀਹਾਰ; 2) ਬਲਾਕ ਵਿਕਾਸ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ, ਗੌਰੀਹਾਰ।

ਅਤੇ iii) ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਕਮੇਟੀ, ਵਿਕਾਸ ਬਲਾਕ ਗੌਰੀਹਾਰ। ਨਿਯੁਕਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮੈਮੋ ਦੇ ਪੈਰਾ 9 ਵਿੱਚ, ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਦੇ ਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਰਚਨਾ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਆਰ-4) ਨੇ ਗਿਆਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਪੈਰਾ 9 ਹੇਠਾਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈਃ -

"9. ਕਿ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਰਕੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਭਾਈ-ਭਤੀਜਾਵਾਦ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰ. ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ 56 ਅਤੇ 57 ਸ਼ਿਵ ਦਾਸ ਦਿਵੇਦੀ ਦੀ ਧੀ ਸ਼ਿਆਮਾ ਦਿਵੇਦੀ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀ ਭਰਜਾਈ (ਨਾਨਦ) ਹਨ। ਪੁਸ਼ਪਾ ਦਿਵੇਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭਰਜਾਈ (ਦੇਵਰਾਨੀ) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਕੈਲਾਸ਼ ਦਿਵੇਦੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵਿਭਾ ਦਿਵੇਦੀ, ਉਸ ਦਾ ਭਤੀਜਾ (ਭੈਣ ਦਾ ਪੁੱਤਰ) ਦੇਵੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਅਵਸਥੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਭਤੀਜੀ (ਭੈਣ ਦੀ ਧੀ) ਰੇਖਾ ਅਵਸਥੀ, ਬ੍ਰਾਨ ਭੂਸ਼ਣ ਅਵਸਥੀ ਦੀ ਧੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਵਾਮੀ ਸਿੰਘ ਸੇਂਗਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ (112), ਰੁਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨੂੰਹ ਰਾਮਰਾਨੀ (195), ਭਤੀਜੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਅਤੇ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ ਹਰਸ਼ ਵਰਧਨ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਭਤੀਜੇ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਵਾਈ ਹੈ।

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲ ਮੈਮੋ ਦੇ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪੰਜ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਨ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਣਜਾਣ ਰਹੇ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ. 4 ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨਃ ਓ) ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਚੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਹੁਤ ਬੇਢੰਗੀ ਸੀ; ਅ) ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰੀਆਂ ਸਨ; ਏ) ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਭਾਈ-ਭਤੀਜਾਵਾਦ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ ਅ) ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਕਿੰਨੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਨ।

ਕੁਲੈਕਟਰ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ਃ

15. 02.06.1999 ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਨਿਯੁਕਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 14 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ 10 ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ)। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਰਚਨਾ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤਜਰਬੇ ਲਈ ਅੰਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਕ ਦੇਣਾ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਸੀ।

16. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਰਪੰਚ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨੱਥੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀ ਭੈਣ, ਪਤੀ ਦੇ ਭਰਾ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਭਤੀਜੀ (2) ਭਤੀਜੇ (2) ਭੈਣ, ਭਰਜਾਈ ਦੀ ਭੈਣ (2) ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਵਾਮੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਨੂੰਹ ਅਤੇ ਭਤੀਜੇ; ਅਤੇ ਭਾਗਵਤ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਪੈਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ 10 ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਸਮੇਤ 14 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

17. ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 (ਸੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ, ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਠੇਕੇ ਜਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ' ਤੇ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਬੰਦੀ ਸੀ।

18. ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਬਾਰੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ 10 ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਸਮੇਤ 14 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

19. ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਹੀ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਐੱਮ ਪੀ ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ ਅਵਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਸਵਰਾਜ ਅਧਿਨੀਅਮ, 1993 ਦੀ ਧਾਰਾ 40 (ਸੀ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 100, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ-

"40 (ਸੀ) ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਅਹੁਦੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਲੀਜ਼ ਦੇਣਾ, ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣਾ।

ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ -ਇਸ ਖੰਡ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, 'ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ' ਸਮੀਕਰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਪਿਤਾ, ਮਾਤਾ, ਭਰਾ, ਭੈਣ, ਪਤੀ, ਪਤਨੀ, ਪੁੱਤਰ, ਧੀ, ਸੱਸ, ਸਹੁਰੇ, ਭਰਜਾਈ, ਭਰਜਾਈ, ਜਵਾਈ ਜਾਂ ਨੂੰਹ ਹੋਵੇਗਾਃ

100. ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ, ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਠੇਕੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਨੌਕਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜੁਰਮਾਨਾ। ਜੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਜਾਂ ਸੇਵਕ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕਿਸੇ ਪੰਚਾਇਤ ਨਾਲ, ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਜਾਂ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਠੇਕੇ ਜਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਸਾ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 (1860 ਦਾ ਐਕਸ. ਐਲ. ਵੀ.) ਦੀ ਧਾਰਾ 168 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

20. ਧਾਰਾ 40 (ਸੀ) ਦੀਆਂ ਭਤੀਜੀਆਂ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਭਤੀਜੇ, ਭਰਜਾਈ ਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੌਦਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਰ ਬਣਾਏ ਬਿਨਾਂ, ਕਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ। ਕੁੱਲ 14 ਵਿੱਚੋਂ ਸੱਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਸ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਯੁਕਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਿਆ।

ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੋਧਃ-

21. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੋਧ 'ਤੇ, 02.06.1999 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਮਲ' ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ 25.06.1999 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੋਧ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ

ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਚੋਣ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਕਿ ਪੂਰੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 10 ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਸਿਰਫ 14 ਨਿਯੁਕਤੀਕਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਖੀਰ, ਸੋਧ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਮਿਤੀ 14.03.2000 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੋਧ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠਾਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈਃ-

"6. ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਵੇਖਣ' ਤੇ, ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੁਲੈਕਟਰ, ਛਤਰਪੁਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਤੀ 02.06.1999 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪੁਸ਼ਪਾ ਦਿਵੇਦੀ ਦੀ ਭਰਜਾਈ (ਨਾਨਦ) ਸ਼ਿਆਮਾ ਦਿਵੇਦੀ, ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਸ਼ਿਵ ਦਾਸ ਦਿਵੇਦੀ, ਉਸ ਦੀ ਭਰਜਾਈ (ਦੇਵਰਾਨੀ) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ। ਵਿਭਾ, ਉਸ ਦੀ ਭਰਜਾਈ ਦੀਆਂ ਦੋ ਅਸਲ ਭੈਣਾਂ ਕੁਮਾਰੀ ਰਸ਼ਮੀ ਦਿਵੇਦੀ ਅਤੇ ਕੁਮਾਰੀ ਰੀਤਾ ਦਿਵੇਦੀ ਨੂੰ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰ. ਚੁਣੋ ਸੂਚੀ ਦੇ 9 ਅਤੇ 4. ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸ਼ਣ ਅਵਸਥੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਦੇਵੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਅਵਸਥੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਭਤੀਜਾ (ਭੈਣ ਦਾ ਪੁੱਤਰ) ਹੈ ਅਤੇ ਰੇਖਾ ਅਵਸਥੀ ਦੀ ਧੀ ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸ਼ਣ ਅਵਸਥੀ, ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸ਼ਣ ਅਵਸਥੀ ਦੀ ਧੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੁਮਾਰੀ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਭਤੀਜੀ (ਭੈਣ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ) ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰ. ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਦੇ 176 ਅਤੇ 30. ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਸਵਾਮੀ ਸਿੰਘ ਸੇਂਗਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ, ਰੁਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨੂੰਹ ਰਾਮਰਾਨੀ, ਸੋਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਰਾਜੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਭਗਵੰਤ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਦਰੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੂੰ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ 9 ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤਜਰਬਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ.

ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਅਵਸਥੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੱਤ ਅਵਸਥੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੀਰੀਅਲ ਨੰ. 64, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਭਤੀਜਾ (ਭੈਣ ਦਾ ਪੁੱਤਰ) ਹੈ ਅਤੇ ਗੀਤਾ ਰਾਵਤ (ਲੜੀ ਨੰ. ਨਿਯੁਕਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ 190) ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਅਸਲ ਭੈਣ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੁਲੈਕਟਰ, ਛਤਰਪੁਰ ਦਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਸਿਲੈਕਟ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 40-ਸੀ ਅਤੇ ਚੋਣ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੋਧਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਛਤਰਪੁਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸੋਧਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ 2.6.1999 ਦਾ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। (ਐੱਸਆਈਸੀ) ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਮਾਨਯੋਗ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 1998 ਵਾਲੀਅਮ-2 ਐੱਮਪੀ ਡਬਲਿਊ ਐੱਨ 39 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ 'ਹੀਰਾ ਲਾਲ ਪਟੇਲ ਬਨਾਮ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਨਪਦ ਪੰਚਾਇਤ, ਸਰਗਡ਼੍ਹ' ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਚੋਣ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ ਐਕਟ, 1993 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਚੋਣ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਕੁਲੈਕਟਰ, ਛਤਰਪੁਰ ਦੁਆਰਾ 02.06.1999 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂਃ

22. ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਗਿਆਰਾਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ) ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. ਜਬਲਪੁਰ ਵਿਖੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 2000 ਦਾ 2522. 03.03.2000 ਨੂੰ, ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ 31.07.2008 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁੱਖ ਆਧਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

23. ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 01.08.1998 ਨੂੰ ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਬੰਧਤ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਮਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਚੋਣ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਪੀਲ ਦੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਆਧਾਰ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇੱਥੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਕਾਰਨਃ

24. ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਅਸਲ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਕੈਨੀਕਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਪੱਖਪਾਤ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

25. ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਸੁਣਵਾਈ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਏ ਐਂਡ ਆਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 9 ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਪਟਿਆਲਾ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ (1996) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 364 ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰੁਕੀ; ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਹਰੇਕ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਸੋਧ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇੱਥੇ ਫਿਰ, ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਏ ਐਂਡ ਆਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 5 (1) (ਬੀ) ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨੁਕਤੇ' ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ।

26. ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਕੀ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ ਸੀ।

27. ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੇ ਚੋਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀਃ

"21. ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਪੁਸ਼ਪਾ ਦਿਵੇਦੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਵਾਮੀ ਸਿੰਘ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਪੁਸ਼ਪਾ ਦਿਵੇਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ, ਉਸ ਨੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਬੋਰਡ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਦੋ ਅੰਕ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਸਵਾਮੀ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਦੋ ਅੰਕ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਐੱਮ ਐੱਲ ਚੌਬੇ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ' ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਚੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

22. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ 100 ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 60% ਅੰਕ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ। ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ 25% ਅੰਕ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 15% ਅੰਕ ਮੌਖਿਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਰਿਕਾਰਡ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 10 ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਅੰਕ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਪੁਸ਼ਪਾ ਦਿਵੇਦੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਸਵਾਮੀ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਜਰਾਨੀ ਸ਼ੁਕਲਾ-ਮੈਂਬਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਭੁਰੇਲਾਲ ਖੰਗਰ-ਮੈਂਬਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਸ਼ਵਰਧਨ ਸਿੰਘ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਧਾਇਕ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਦੇਵ ਪਟੇਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ; ਸ਼੍ਰੀ ਸੀ. ਐੱਲ. ਮਰਾਵੀ, ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ; ਸ਼੍ਰੀ K.S. ਚੌਹਾਨ-ਬਲਾਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ; ਕੁ. ਮੀਰਾ ਵਿਸ਼ਵਕਰਮਾ-ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਹਰ; ਅਤੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਏ. ਪੀ. ਅਹਿਰਵਾਰ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਾ ਮਾਹਰ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ 15 ਅੰਕ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਜੇ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੁਝ ਉਡੀਕ ਸੂਚੀ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਿਆਮਾ ਦਿਵੇਦੀ ਨੇ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ 50% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਲਈ 30% ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੌਖਿਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ 11.10 ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤਜਰਬੇ ਲਈ ਅੰਕ ਜੋੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ 58.10 ਅੰਕ ਮਿਲੇ ਹਨ| ਇਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਯੋਗੇਂਦਰ ਨਿਗਮ, ਸ਼੍ਰੀ ਯੋਗੇਂਦਰ ਸੋਨੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਵਸ਼ਰਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਦਿਨੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤੇਂਦਰ ਕੁਮਾਰ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ 75% ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਲਈ ਲਗਭਗ 46-47% ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ 3 ਅੰਕ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਲਗਭਗ 50 ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ. ਵਿਭਾ ਦਿਵੇਦੀ ਨੇ ਉੱਚ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ 57% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ; ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇਵੇਂਦਰ ਅਵਸਥੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਦੱਤ ਅਵਸਥੀ ਨੇ 55% ਅਤੇ 69% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ; ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸਵਾਮੀ ਸਿੰਘ ਨੇ 53% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਹੋਰ ਉਡੀਕ ਸੂਚੀ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ 12.25,8.95 ਅਤੇ 15 ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਅੰਕ 55 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤਾਲ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਉੱਚ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਡੀਕ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ 78% ਅਤੇ 79% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਅਤੇ ਤਜ਼ਰਬੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੌਖਿਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ 3 ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ 'ਤੇ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਿਆ।

23 ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੰ. 6 ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ੍ਰੀ ਸਵਾਮੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੇ 15 ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਭਾਵ i.e. ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ 100% ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਗਵਤ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਦਰੀ ਪ੍ਰਸਾਦ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤਜਰਬੇ ਲਈ 9 ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਫਾਈਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤਜਰਬਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਗੀਤਾ ਰਾਵਤ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀ ਅਸਲ ਭੈਣ ਹੈ। ਪੁਸ਼ਪਾ ਦਿਵੇਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਖਿਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਉੱਚ ਅੰਕ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ i.e ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ 55% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉੱਚ ਸੈਕੰਡਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇ ਅੱਠ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ। ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੁਸ਼ਪਾ ਦਿਵੇਦੀ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ੍ਰੀ ਸਵਾਮੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੁਣੇ ਗਏ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ, ਧੀ, ਭੈਣਾਂ, ਭਰਜਾਈ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

28. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਏ. ਕੇ. ਕ੍ਰਾਈਪਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1969) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 262 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਅਪੀਲਃ

29. ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਬਾਰੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਐਸ.ਕੇ 'ਤੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਰਮਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮਕੈਨੀਕਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਤੀਜੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨਃ

"…. ਉਪਰੋਕਤ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਨਰਵਲੋਕਨ ਫੋਰਮ ਅਤੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਕੱਲੇ ਤੌਰ' ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮੁੜ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਵਿਲੱਖਣ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਅਭਿਆਸ ਅਣਉਚਿਤ ਹੈ।

30. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ. 4 ਵੱਲੋਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਕਾਰਨ ਚੋਣ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ, ਇਸ ਨੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਏ. ਕੇ. ਕ੍ਰਾਈਪਾਕ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ' ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿੱਟ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਃ

31. ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਮਿਤੀ 15.12.2008 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ 19.01.2009 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 12.05.2011 ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂਃ-

32. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਨੀਰਜ ਸ਼ੇਖਰ ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਡੈਫੋਡਿਲਸ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, 2019 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈਃ ਆਈ. ਐੱਨ. ਐੱਸ. ਸੀ.: 1366 = (2020) 18 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 550 ਅਤੇ ਜਾਵਿਦ ਰਸੂਲ ਭੱਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1984) 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 631। ਲਈ ਸਿੱਖੀ ਸਲਾਹ

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਏ. ਕੇ. ਕ੍ਰਾਈਪਕ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਐਸ. ਸ਼ਰਮਾ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। (supra). ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐੱਮ ਜੇ ਜੇਮਜ਼, 2021: ਆਈ ਐੱਨ ਐੱਸ ਸੀਃ 732 = (2022) 2 ਐੱਸ ਸੀ ਸੀ 301 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ "ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ" ਅਤੇ "ਚੂਕਵੇਂ ਮੌਕੇ" ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪਿਛਲੇ 25 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਚਾਰਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚਾਰਟ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ-

ਕ੍ਰਮ ਸੰਖਿਆ	ਬਿਨੈਕਾਰ ਦਾ ਨਾਮ	ਮਾਰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ % ਵਿੱਚ (ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ)	60% ਦੇ ਮਾਰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ	ਮਾਰਕ 'ਤੇ ਅਨੁਭਵ	ਮਾਰਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਇੰਟਰਵਿਊ	ਕੁੱਲ
488	ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੱਤ ਅਵਸਥੀ ਸੀਤਾ ਰਾਮ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਅਵਸਥੀ	69.72	41.77	9(ਇੱਕ ਸਾਲ)	8.95	59.72
2098	ਲਾਈਨ ਅਵਸਥੀ ਪੁਲ ਦੀ ਧੀ ਕਿਰਪਾ ਅਵਸਥੀ	63	37.80	17(ਦੋ ਸਾਲ)	4.35	59.15
49	ਐੱਸ.ਐੱਮ.ਟੀ. ਰਾਮ ਰੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਂਗਰ ਸ਼੍ਰੀ ਰੁਦਰ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ	58.80	35.28	17(ਦੋ ਸਾਲ)	7.35	59.65
1231	ਦਾਖਲਾ ਮਿਸ ਪੁਲ ਦੀ ਧੀ ਭੂਹਾਨ ਅਵਸਥੀ	58.62	35.17	17(ਦੋ ਸਾਲ)	4.95	57.12
1587	ਐੱਸ.ਐੱਮ.ਟੀ. ਸ਼ਿਆਮਾ ਦਿਵੇਦੀ ਸ਼ਿਵ ਦਾਸ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਦ੍ਵਿਵੇਦੀ	50	30	17(ਦੋ ਸਾਲ)	11.10	58.10
1588	ਐੱਸ.ਐੱਮ.ਟੀ. ਵਿਭਾ ਦਿਵੇਦੀ ਕੈਲਾਸ਼ ਦੀ ਧੀ ਦ੍ਵਿਵੇਦੀ	57.25	34.35	17(ਦੋ ਸਾਲ)	5.40	56.75

1288	ਰੀਟਾ ਦਿਵੇਦੀ ਜੇਪੀ ਦੀ ਧੀ ਦਿਵੇਦੀ	68.00	40.80	9(ਇੱਕ ਸਾਲ)	8.4	58.20
332	ਸਮਰ ਸਿੰਘ ਸਵਾਮੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸਿੰਘ	53.33	31.99	17(ਦੋ ਸਾਲ)	15	63.99
1590	ਗੀਤਾ ਰਾਵਤ ਗੰਗਾ ਪੀਡੀ ਦੀ ਧੀ ਰਾਵਤ	55.12	33.00	17(ਦੋ ਸਾਲ)	5.30	55.30
2099	ਦੇਵੇਂਦਰ ਅਵਸਥੀ	55	33.00	17(ਦੋ ਸਾਲ)	12.25	62.25
1230	ਰਸ਼ਮੀ ਦਿਵੇਦੀ ਜੇਪੀ ਦਿਵੇਦੀ ਦੀ ਧੀ	73.55	44.13	9(ਇੱਕ ਸਾਲ)	4.40	57.53

ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅੰਕ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਚਾਰਟ 4 (ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ) –

ਕ੍ਰਮ ਸੰਖਿਆ	ਬਿਨੈਕਾਰ ਦਾ ਨਾਮ	ਮਾਰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ % ਵਿੱਚ (ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ)	60% ਦੇ ਮਾਰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ	ਮਾਰਕ 'ਤੇ ਅਨੁਭਵ	ਮਾਰਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਇੰਟਰਵਿਊ	ਕੁੱਲ
524	ਅਰਚਨਾ ਮਿਸ਼ਰਾ	47.75	28.65	17(ਦੋ ਸਾਲ)	4.65	50.30

ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਚਾਰਟ (ਲਾਗੂ) –

ਕ੍ਰਮ ਸੰਖਿਆ	ਬਿਨੈਕਾਰ ਦਾ ਨਾਮ	ਮਾਰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ % ਵਿੱਚ (ਇੰਟਰਮੀਡੀਏਟ)	60% ਦੇ ਮਾਰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ	ਮਾਰਕ 'ਤੇ ਅਨੁਭਵ	ਮਾਰਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਇੰਟਰਵਿਊ	ਕੁੱਲ
124	ਰਾਮ ਸਾਖਾ ਪੁੱਤਰ ਰਾਮ ਮਿਲਹਨ ਹਾਰਡੀਨੀਆ	46.25	27.75	17(ਦੋ ਸਾਲ)	13.60	58.35
538	ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਵਿਪਿਨ ਬਿਹਾਰੀ ਦਾ ਪੁੱਤਰ	60	36	9(ਇੱਕ ਸਾਲ)	13.70	58.70
227	ਸਾਜਿਦ ਹੁਸੈਨ ਜਮੂਦ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਹੁਸੈਨ	72.62	43.57	--	15	58.57

33. ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਗੋਪਾਲ ਐਲਕਰ, ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਵਧੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 4-ਅਰਚਨਾ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਉਹ ਧਿਰਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਸਮੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ, ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐੱਸਕੇ ਸ਼ਰਮਾ (ਉਪਰੋਕਤ) 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੁੱਢਲੀ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ; ਕਿ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ; ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ ਵਧੇਰੇ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐੱਮ ਪੀ ਪੰਚਾਇਤ ਰਾਜ ਅਵਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਸਵਰਾਜ ਅਧਿਨੀਅਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 40 (ਸੀ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 100 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਖਪਾਤ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ' ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਡਾ. (ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ) ਕੀਰਤੀ ਦੇਸ਼ਮੰਕਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1991) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 104, ਜੇ. ਮਹਾਪਾਤਰਾ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (1984) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 103, ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1985) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 417, ਏ. ਕੇ. ਕ੍ਰਾਈਪਾਕ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 317 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਵਾਲਾ, ਰੀ (2009) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 337 ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ। ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਰਾਜ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨਃ

34. ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਠਦੇ ਹਨਃ

i) ਕੀ ਭਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਏ ਐਂਡ ਆਰ ਨਿਯਮ, 1995 ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੌਰਾਨ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ?

ii) ਜੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟੀਮ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਜੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਅਸਫਲ ਹੋਣਗੇ?

iii) ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟੇਮ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੀ ਉਲੰਘਣਾ

ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੋਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਖਾਤਾ?

iv) ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਗ੍ਰੇਡ-III ਦੇ ਅਹੁਦੇ' ਤੇ ਆਪਣੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ?

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2:

i) ਕੀ ਭਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਏ ਐਂਡ ਆਰ ਨਿਯਮ, 1995 ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ?

ii) ਜੇ ਸੱਚਮੁੱਚ ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟੀਮ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਜੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਅਸਫਲ ਹੋਣਗੇ?

35. ਇਹ ਇੱਕ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥਵਾਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਗ੍ਰੇਡ-III ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 17.09.1998 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਹ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥਵਾਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਜਦੋਂ ਅਰਚਨਾ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਆਰ-4) ਨੇ ਚੋਣ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਤਾਂ ਨਿਯਮ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਉਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਸੀ। ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਸਾਰੇ 14 ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਏ ਐਂਡ ਆਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 9 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜੋ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਲੱਗੇ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ 249 ਨਿਯੁਕਤ/ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ 14 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਪੂਰੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਅਸਫਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਖਾਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤਹਿਤ 14 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਸਮੁੱਚਾ ਅੰਕੜਾ ਸਿਰਫ 249 ਸੀ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਹ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਧਿਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸਨ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਉਲਟ, ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਕੁਝ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਕੋਈ ਅਸਫਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਵੇਖੋ ਜੇ.ਐਸ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (2011) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 570 (ਪੈਰਾ 31) ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੋਧ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1984) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 251 (ਪੈਰਾ 28) ਅਤੇ ਰੰਜਨ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, 2014: ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ: 276 = (2014) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 187 (ਪੈਰਾ 4,5,8,9 ਅਤੇ 13)] ਇਹ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਰਾਰਤ ਇੰਨੀ ਵਿਆਪਕ ਸੀ ਅਤੇ ਚੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਭੁੱਕੀ ਵਿੱਚੋਂ ਅਨਾਜ ਕੱਢਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਰਾਜ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਗੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਦਾਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। [ਦੇਖੋ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜੀ ਚੱਕਰਧਰ, (2002) 5 ਐਸਸੀਸੀ 146 (ਪੈਰਾ 7 ਅਤੇ 8) ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਜੀ ਪਟਨਾਇਕ ਅਤੇ ਹੋਰ, 2021: ਆਈ ਐਨ ਐਸ ਸੀਃ 305 = (2021) 7 ਐਸਸੀਸੀ 613 (ਪੈਰਾ 72).

36. ਅਨਾਦਿਕਾਲ ਤੋਂ, ਕਈ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟੇਮ ਨਿਯਮ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਅੰਡਰਲਾਈਂਗ ਤਰਕ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਸਬਿਆਸਾਚੀ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਚਰਨ ਲਾਲ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ, (1990) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 613 ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾਃ-

"124. ... ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਨਾ ਦੇਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਣੂ ਹਾਂ ਕਿ ਨਿਆਂ ਇੱਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਇੱਛਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਫੋਰਮ ਜਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

ਉਪਰੋਕਤ ਹਿੱਸਾ ਲਾਰਡ ਮੈਗਰੀ ਨੇ ਜੌਹਨ ਬਨਾਮ ਰੀਸ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ, [1969] 2 ਆਲ ਈ ਆਰ 274 ਵਿੱਚ 309 ਐਫਜੀ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੂੰਜਦਾ ਹੈਃ-

"ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨਗੇ।

ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ. ਉਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ, "ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਮੇਂ ਦੀ ਥਕਾਊ ਬਰਬਾਦੀ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣ ਲਈ ਕਿਉਂ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਨਤੀਜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਜੋ ਲੋਕ ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਹੈ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਬੰਦ ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ; ਅਣਸੁਲਝੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ, ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਸਪਸ਼ਟ ਆਚਰਣ ਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਸਥਿਰ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰ ਨਿਰਣੇ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੁਆਰਾ, ਇੱਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਸੋਚਣ ਲਈ ਰੁਕਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਸਮਝਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

37. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਤੀ ਪੱਖਪਾਤ ਹੈ। [ਐੱਸਐੱਲ ਕਪੂਰ ਬਨਾਮ ਜਗ ਮੋਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1980) 4 ਐੱਸਸੀਸੀ 379]। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਉਲਟ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਤਾਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। [ਵੇਖੋ ਡੈਫੋਡਿਲਸ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਉਪਰੋਕਤ)]। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਖਰਕਾਰ ਇਸ ਨੇ ਕੁਝ ਅਪਵਾਦਾਂ 'ਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

38. ਏ ਐਂਡ ਆਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 9 ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਯਮ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਿਯਮ 9 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਨਤੀਜੇ ਦੇਣੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

39. ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟੇਮ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਗ੍ਰਾਂਟ ਕਾਰਨ ਪੱਖਪਾਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਐੱਸਕੇ ਸ਼ਰਮਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

40. ਇਹ ਸਮਾਂ ਐੱਸਕੇ ਸ਼ਰਮਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨੇੜਿਓਂ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕਿਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਪਵਾਦ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਐੱਸਕੇ ਸ਼ਰਮਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸਮੇਤ ਨੌਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੈੱਟ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ/ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ, ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਅਤੇ ਨੋਟ ਕਰੇ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ/ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਿਆਨ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ। ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ।

41. ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਐਸ ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਕੇਸ (ਉਪਰੋਕਤ) ਰਿਜ ਬਨਾਮ ਬਾਲਡਵਿਨ, 1964 ਏ ਸੀ 40 ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕੇਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਉਲੰਘਣਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਐੱਸਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਕੇਸ (ਉਪਰੋਕਤ) ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਉਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, "ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ"/"ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ" ਅਤੇ "ਕੋਈ ਢੁਕਵੀਂ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ" ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਹਿਣ ਲਈ, "ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ" ਅਤੇ "ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ" ਦੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਸ.ਕੇ. ਵਿੱਚ ਅਸੂਲ "ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ" ਅਤੇ "ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ" ਦੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਬਾਰੇ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਕੇਸ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਐਮ. ਜੇ. ਜੇਮਜ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। (ਸੁਪਰਾ).

42. ਐੱਸਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਕੇਸ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਉਲਟ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ' ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਾ ਚਲਾਉਣ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਵਰਤਮਾਨ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਨਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

43. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਰਚਨਾ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਐਕਸ-ਆਫੀਸ਼ੀਓ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਧਿਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਵਿਵਹਾਰ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 40 (ਸੀ) ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਤੇ ਦਾ ਕੋਈ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ। ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਐਕਸ-ਆਫੀਸ਼ੀਓ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਤੀਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਹੈ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

44. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚਰਨ ਲਾਲ ਸਾਹੂ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਇੱਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਇੱਛਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੌਹਨ ਬਨਾਮ ਰੀਸ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਮੈਗਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ।

45. ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਮੱਗਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਕੰਡੀਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਵਾਰ, ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਇਕਪਾਸੜ ਸੰਸਕਰਣ ਦੀ ਚੋਰੀ ਨਾਲ ਤਸਕਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟੀਮ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਫਿਰ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਵਾਲੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਦੂਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਫਿਰ ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟੀਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੱਕ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਸਭ ਮਨ ਨੂੰ ਲੁਭਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਜਾਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਇੱਕ ਚੇਤੰਨ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

46. ਐਸ. ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਕੇਸ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਉੱਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸੀ।

ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ। ਅਪਵਾਦ ਨੂੰ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 3

ਕੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਮੂਲ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਸੋਧ ਕਾਰਵਾਈ ਦੁਆਰਾ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

47. ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸੰਬੰਧਤ ਸਿੱਟਾ ਹੇਠਾਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈਃ-

"17. ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਰਚਨਾ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣੇ ਬਿਨਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਮਾਮਲਾ ਉਥੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੋਧ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ। ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਚੋਣ ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਪਲਬਧ ਸਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸੀ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਹਰੇਕ ਇਤਰਾਜ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਸੋਧ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਵੀ, ਪੂਰੀ ਚੋਣ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਨ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਸਹੀ ਸੀ ਜਾਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਇੱਕ ਗਲਤ ਜਾਂ ਗਲਤ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਕੀ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਜਦੋਂ

ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੋਧ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਤਕਨੀਕੀ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦੇਣਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਮਲੇ ਦਾ ਦੂਜਾ ਆਧਾਰ ਵੀ ਅਸਥਿਰ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਖੋਜ ਨਿਯਮ 5 (1) (ਬੀ) ਅਤੇ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸੰਬੰਧਤ ਹਨ।

48. ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਲਾਰਡ ਮੈਗਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੀਰੀ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਵਹੀਕਲ ਬਿਲਡਰਜ਼, [1970] 2 ਆਲ ਈਆਰ 713 ਵਿੱਚ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, "ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।" ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬਣੀ ਰਹੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਫੇਰਡ ਡਾਵਸਨ ਕੈਲਵਿਨ ਬਨਾਮ ਜੌਨ ਹੈਨਰੀ ਬਰਾਊਨਲੋ ਕਾਰ ਐਂਡ ਓਰਸ, (1979) 2 ਡਬਲਯੂ. ਐਲ. ਆਰ. 755 ਉੱਤੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਲਾਰਡ ਵਿਲਬਰਫੋਰਸ ਨੇ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲਾਰਡ ਮੈਗਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਿਧਾਂਤ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਕਿਹਾ: "ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਅਪੀਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੰਗ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ। ਅਪੀਲ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਆਸਟਰੇਲੀਆਈ ਜੌਕੀ ਕਲੱਬ ਐਕਟ 1873 ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਪੀਲ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ-ਇੱਕ ਤਕਨੀਕੀ ਸਮੀਕਰਨ ਜੋ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਬਿਲਡਰਜ਼ ਲਾਇਸੈਂਸਿੰਗ ਬੋਰਡ (ਐੱਨਐੱਸਡਬਲਿਊ) ਬਨਾਮ ਸਪਰਵੇ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨਜ਼ (ਸਿਡਨੀ) ਪੀਟੀਵਾਈ। ਲਿਮਟਿਡ (1976) 51 ਏ ਐਲ ਜੇ ਆਰ 260,261, ਪ੍ਰਤੀ ਮੇਸਨ ਜੇ) ਉਹ ਨਹੀਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਸਟੀਵਰਡਜ਼ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦਾ ਹੈ. ਫੈਸਲਾ "ਕੇਸ ਦੇ ਅਸਲ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ" ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਤਕਨੀਕੀਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜੋ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਟੀਵਰਡਜ਼ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੁਕਸਦਾਰ ਜਾਂ ਗਲਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੂਰਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਰੇਸਿੰਗ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਵਿਵਾਦਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਰੇਸਿੰਗ ਦੇ ਨਿਯਮ (ਸਥਾਨਕ ਨਿਯਮ 70-74) ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

49. ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈਇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੈਕਮੋਹਨ, [1987] 1 ਏ ਸੀ 625 ਵਿੱਚ ਹਾਊਸ ਆਫ਼ ਲਾਰਡਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਦੁਬਾਰਾ ਝੰਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਉੱਚ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਲਾਰਡ ਬ੍ਰਿਜ ਆਫ਼ ਹਾਰਵਿਚ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾਃ

"... ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਥੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਇੱਕ ਬਿੰਦੂ ਨਾਲ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ।

ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚਃ

"…ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕਿਉਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਆਡੀਟਰ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ, ਆਡੀਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਆਡੀਟਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਆਪਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰ ਸਕੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

50. ਇਸ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲੋਇਡ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਸਧਾਰਨ ਹੈ। ਏ ਐਂਡ ਆਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 5 (1) (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਸਮੀਖਿਆ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਜਾਂਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੋਧ ਤਾਂ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਜੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਹੋਵੇ ਨਾ ਕਿ ਤੱਥਾਂ' ਤੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ।

51. ਇਸ ਵਿਚਾਰ-ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਬੀਜ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਐੱਸ. ਆਰ. ਦਾਸ ਨੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂਹ, 1958 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 595 ਵਿੱਚ ਬੀਜਿਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਜੀਵਨ ਰੈੱਡੀ ਨੇ ਐੱਸਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ। (ਸੁਪਰਾ). ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਦਾਸ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਲਈ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ:

"ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ-ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਬਿੰਦੂ ਵਿੱਚ ਹੈ-ਜਿੱਥੇ ਗਲਤੀ, ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਜਾਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਵਾਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਘਟੀਆ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇੰਨੀ ਪੇਟੈਂਟ ਅਤੇ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ' ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜਾਂ ਬੁਰਾਈ ਦੀ ਇੱਕ ਅਮਿੱਟ ਮੋਹਰ ਛੱਡਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਸੋਧ 'ਤੇ ਮਿਟਾ ਜਾਂ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਜੋ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਖੇਡ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਰੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਉਪਲਬਧ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣਾ ਪਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਕੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਯੋਗਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਮੂਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਸੋਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਭਾਗੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੁੰਦੇ ਜੋ ਵਿਭਾਗੀ ਦਰਜੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਲੋੜੀਂਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਪਿਛੋਕੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਮੀਆਂ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਹੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਕੋਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ।

52. ਸ੍ਰੀ ਫਰੀਦ ਅਹਿਮਦ ਅਬਦੁਲ ਸਮਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (1976) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 719 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਨਾਹ ਮੰਗ ਕੇ ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟੇਮ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉੱਚ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਮੂਲ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰੇਗੀ। ਜਸਟਿਸ ਪੀ ਕੇ ਗੋਸਵਾਮੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਇਡ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆਃ -

"22. ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿੱਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5ਏ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਨੁਸੂਚੀ ਬੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਨੁਸੂਚੀ ਬੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (ii) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਸਿਰਫ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੈਃ

(1) ਕੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਬੰਬਈ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਅਤੇ

(2) ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਕਾਫ਼ੀ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਪੀਲ ਅਨੁਸੂਚੀ ਬੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਰਫ ਦੋਹਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਹ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਉੱਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਫਿਰ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਘਰ ਨੂੰ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਗ਼ਰੀਬ ਦੇ ਉਸੇ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਬਦਲਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਮਕਾਨਾਂ ਨੂੰ ਐਕਵਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦੇ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਢੁਕਵੇਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਜ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਦੌਰਾ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਲਈ ਵੀ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਬੰਬਈ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ 3 (ii) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚੀ ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਨਿੱਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਬਦਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਏ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

53. ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆਵ੍ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਸ ਆਵ੍ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਐੱਲ. ਕੇ. ਰਤਨ ਅਤੇ ਹੋਰ (1986) 4 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 537 ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਆਰ. ਐੱਸ. ਪਾਠਕ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਲੀਰੀ ਲਾਈਨ ਦੇ ਤਰਕ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਸੀ।

"17. ਫਿਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਾਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੂਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੂਲ ਕਾਰਵਾਈ, ਅਤੇ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 22-ਏ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਹਰ ਉਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਂਸਲ ਅੱਗੇ ਉਪਲਬਧ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਮੂਲ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਉਪਾਅ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਮਾਮਲੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰ ਵਿਲੀਅਮ ਵੇਡ ਦੇ "ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਨੂੰਨ" 5 ਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਵਿਦਵਤਾਪੂਰਨ ਅਤੇ ਕਲਾਸਿਕ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ (ਪੰਨਾ 487 ਉੱਤੇ) "ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੋਵਾਂ ਪੜ੍ਹਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ", ਅਤੇ

ਜੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਪੀਲ ਦਾ ਇੰਨਾ ਸੱਚਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਸਹੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸੁਣਵਾਈਃ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਣਉਚਿਤ ਸੁਣਵਾਈ ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਤੇ ਉਹ ਲੀਰੀ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਵਹੀਕਲ ਬਿਲਡਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਮੈਗਰੀ, ਜੇ. ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾਃ ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੁਣਵਾਈ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

ਜੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮਿਲ ਕੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਅਪੀਲ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅਣਉਚਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਵੀ

ਉਸ ਦੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਫੈਸਲਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਅਯੋਗਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦਾ ਅਰਥ ਸੰਪੂਰਨ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਮੈਗਾਰੀ, ਜੇ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿੱਚ ਓਨਟਾਰੀਓ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰੀ ਕਾਰਡੀਨਲ ਅਤੇ ਕੋਰਨਵਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਬੋਰਡ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ। ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਸਲੈਂਗ ਬਨਾਮ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰਜ਼ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੀਡ ਬਨਾਮ ਰੌਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੋਰਟ ਵੀ ਸੀ।

54. ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ (ਪਾਠਕ, ਜੇ) ਨੇ ਕੇਸਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਕੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀਃ

"18. ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਸੱਟ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਟਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਦੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਉੱਤੇ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰਤ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਪੇਸ਼ੇ ਦਾ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਦੂਰਗਾਮੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਆਪਕ ਦਾਇਰੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, "ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਘੋੜੇ ਅਤੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਦਮੀ" ਕਦੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ, ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਉਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗਾਹਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਕਸਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਇਮਾਨਦਾਰ, ਜ਼ਮੀਰ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤੀ ਉਦਯੋਗ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਜੋ ਪਿਛਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੇ ਅਸ਼ਲੀਲ ਰਵੱਈਏ ਲਈ ਬਦਨਾਮ ਹੈ, ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਣ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਝਟਕਾ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਮੁਕੰਮਲ ਬਹਾਲੀ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਪੈਸੇ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਫਲ ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਆਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜਾਂ ਵੰਚਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਮੂਲ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੂਲ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

55. ਐਲ. ਕੇ. ਰਤਨ ਦੇ ਕੇਸ (ਉਪਰੋਕਤ) ਨੂੰ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਪਲਾਂਟਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਸਾਊਥ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਕੇ. ਜੀ. ਸੰਗਮੇਸ਼ਵਰਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (1997) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 741 ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ' ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਸੀ। ਅਪੀਲ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸਬੂਤ ਘਰੇਲੂ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 18,27 ਅਤੇ 28 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈਃ-

"18. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ' ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਸਬੂਤ ਘਰੇਲੂ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਲਈ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹੇਗਾ ਕਿ ਜੇ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਜੇ ਘਰੇਲੂ ਜਾਂਚ ਇਕਪਾਸੜ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਅਜੇ ਵੀ ਵਾਧੂ ਸਬੂਤ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ।

27. ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੁਕਸ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਨੇ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਬਨਾਮ ਐਲ. ਕੇ. ਰਤਨ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਣਾਇਕ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਜੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਗੰਭੀਰ ਪੱਖਪਾਤ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਅਪੀਲ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ' ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਤੁਲਸੀਰਾਮ ਪਟੇਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311 (2) ਦੇ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਣਾਇਕ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਸੱਚੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੇਨਕਾ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਲਿਬਰਟੀ ਆਇਲ ਮਿੱਲਜ਼ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ, ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਲਣਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਭ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ|

28. ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਘਰੇਲੂ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਮੌਕੇ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਖੁਦ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕੋਈ ਘਰੇਲੂ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ' ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ, ਘਰੇਲੂ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਰਤਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਜੋ ਹੈ|

ਅਪੀਲ ਦੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣਾ ਇੱਕ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗਾ।

[ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ]

56. ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਰਤਨਚੰਦ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1996) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 650, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈਃ

" ਬੈਂਕ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਸਕੇ। ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉਸ ਸਕੋਰ' ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਉਠਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬੈਂਕ ਨੋਟ (ਨੋਟਬੰਦੀ) ਐਕਟ, 1978 ਦੀ ਧਾਰਾ 8 (3) ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਲਈ ਉਪਬੰਧ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ-

"8(3). ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਵੱਲੋਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਤਹਿਤ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਚੌਦਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

57. ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਖੇਪ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਓਲਗਾ ਟੈਲਿਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਬੰਬਈ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1985) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 545, (ਪੈਰਾ 51) ਮੁੱਖ ਜੱਜ ਵਾਈ. ਵੀ. ਚੰਦਰਚੂੜ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕੇਸ ਐੱਸਐੱਲ ਕਪੂਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅਪਵਾਦ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿੱਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਿੱਟਾ ਸੰਭਵ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਅਰਥ ਰਿੱਟਾਂ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਮੁੱਦੇ ਲਈ,

ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਚਰਨ ਲਾਲ ਸਾਹੂ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ' ਤੇ, ਜਦੋਂ ਸਮੀਖਿਆ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੋਟਿਸ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕਾ ਉਪਲਬਧ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਹੋਰ ਮੌਕੇ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ "ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਸਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ" ਆਖਰਕਾਰ ਕਈ ਵਾਰ "ਥੋੜ੍ਹਾ ਗਲਤ ਕਰਨਾ" ਜਾਇਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਭੋਪਾਲ ਗੈਸ ਲੀਕ ਆਫ਼ਤ (ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ) ਐਕਟ, 1985 ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ।

58. ਚੇਅਰਮੈਨ, ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਮਾਈਨਿੰਗ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਚੀਫ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਆਫ਼ ਮਾਈਨਿੰਗ ਐਂਡ ਅਨਦਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮਜੀ, (1977) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 256 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਮੁੱਦਾ ਕੋਲਾ ਖਾਣਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 26 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬਾਰੇ ਸੀ, ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ-

"26. ਇੱਕ ਓਵਰਮੈਨ ਦੇ ਸਰਦਾਰ, ਇੰਜਣ ਡਰਾਈਵਰ, ਸ਼ਾਟ ਫਾਇਰਰ ਜਾਂ ਗੈਸ-ਟੈਸਟਿੰਗ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਾ ਮੁਅੱਤਲ-(1) ਜੇ, ਖੇਤਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਓਵਰਮੈਨ, ਸਰਦਾਰ, ਇੰਜਣ-ਡਰਾਈਵਰ, ਸ਼ਾਟ-ਫਾਇਰਰ ਜਾਂ ਗੈਸ-ਟੈਸਟਿੰਗ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਜਾਂ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਖੇਤਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਲਿਖਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਖੇਤਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਮੁਅੱਤਲ ਹੋਣ ਦੇ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਜੁੜੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

(3) ਬੋਰਡ, ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਉਹ ਠੀਕ ਸਮਝੇ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸੋਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਮੁਅੱਤਲ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਘਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਸਫੋਟਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਕੁਸ਼ਲ ਹੱਥ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਸੱਟ ਲੱਗੀ। ਖਾਣਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਵਰਚੁਅਲ ਦਾਖਲੇ 'ਤੇ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਸੱਚ ਪਾਇਆ। ਖੇਤਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਉਸ ਨੇ ਨਿਯਮ 26 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ। ਬੋਰਡ ਕੋਲ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ (ਸ਼ੈਲੀ ਅਪੀਲ) ਸੀ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਖੇਤਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਬਲਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਖੇਤਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਬੋਰਡ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕੋਲ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨੇ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਨਵਾਂ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਅੱਤਲੀ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅੰਤਰ ਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਖੇਤਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ 26 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਜਸਟਿਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਅਈਅਰ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲੇ ਲਏਃ-

"15. ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਮ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਠੋਸ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਆਈ ਧਿਰ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਜਾਂ ਕੱਟੜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਸਨ।

ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਖੇਤਰੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬੋਰਡ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਇੱਥੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਕੇਸ ਵੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

59. ਅਨੁਮਾਨਤ ਸਿਧਾਂਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨਃ-

i) ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਮੂਲ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ii) ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲ/ਸੋਧ/ਉੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਫਰੀਦ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ

ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ/ਸੋਧ/ਉੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਨੇ ਮੂਲ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟਮ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

iii) ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟੀਮ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ, ਮੂਲ ਪੜ੍ਹਾਅ' ਤੇ, ਅਪੀਲ/ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਵਿੱਚ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਅਪੀਲ/ਸੋਧ/ਉੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਰਤਨ ਚੰਦ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਸੰਗਮੇਸ਼ਵਰਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟੀਮ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ, ਅਸਲ ਪੜ੍ਹਾਅ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕਤਾ ਕਾਰਨ ਹੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਖਤਿਆਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ, ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਪੱਖ ਮੌਕੇ ਨੇ ਸੰਪੂਰਨ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਿੱਥੇ ਉੱਚ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ/ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਯੰਤੀਲਾਲ ਰਤਨ ਚੰਦ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਸੰਗਮੇਸ਼ਵਰਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਲੰਘਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜੇ, ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਉੱਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਲ ਕੇ ਰਤਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 18 ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। (ਸੂਪਰਾ).

60. ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ (ii) ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋਧ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਏ ਐਂਡ ਆਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 5 (1) (ਬੀ) ਦੁਆਰਾ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸੀਮਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ।

61. ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਕਾਰਵਾਈ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਮੈਰਿਟ ਸਮੀਖਿਆ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੱਥ-ਖੋਜ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟਮ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਇਲਾਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 4

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਿਸ ਰਾਹਤ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ?

62. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਮੀ ਗ੍ਰੇਡ-III ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਸਤੰਬਰ, 1998 ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ-ਅਰਚਨਾ ਮਿਸ਼ਰਾ (ਆਰ-4) ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਭਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਏ ਐਂਡ ਆਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਨੀਤੀ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਨਾ ਤਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਰਗੇ ਚੁਣੇ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ 01.08.1998 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਵੰਡ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਹੁੰਦੀ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੇ ਮਤੇ ਤੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਨਾ ਤਾਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਐਮ.ਪੀ. ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ 40 (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੈ। ਅਧਿਨੀਅਮ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਜਾਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ 14 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੱਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਧਾਰਾ 40 ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਏ।(ਸੀ).

63. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ 01.08.1998 ਦੇ ਮਤੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਗਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਜਿਹੀਆਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਵਰਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਲਈ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੁਝ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦੇ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਕਸ-ਆਫੀਸ਼ੀਓ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੁਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਰੀਵੀਜ਼ਨਲ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦੇ ਤੱਥ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ, ਬਿਨਾਂ

ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਯੋਗਤਾ ਅੰਕਾਂ ਅਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢੇ।

64. ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬੀ.ਐਨ. ਨਾਗਰਾਜਨ ਅਤੇ ਓਰਸ ਬਨਾਮ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਓਰਸ, [1966] 3 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 682, ਸਿਰਫ ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਅਨੁਮਾਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"... ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੀ ਡੀ. ਸੀ. ਚੰਨੇ ਗੌਡ਼ਾ ਜੋ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਪਾਜੱਪਾ ਦਾ ਜਵਾਈ ਹੈ, ਇੱਕ ਆਮ ਬੀ. ਈ. ਸਿਰਫ 49.8% ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਸੀ। ਪਰ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਕੋਲ ਸਿਰਫ 49.8% ਅੰਕ ਸਨ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਿਆਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਬਦਨੀਤੀ ਜਾਂ ਜਮਾਂਦਰੂ ਉਦੇਸ਼ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ।

65. ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਕੱਢੇ ਗਏ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੂਲ ਪਡ਼ਾਅ 'ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਘੋਰ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ' ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਲੰਘਣਾ ਸੋਧ ਦੇ ਪਡ਼ਾਅ 'ਤੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ।

66. ਨਾ ਤਾਂ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ 01.08.1998 ਦੇ ਮਤੇ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜਾਵਿਦ ਰਸੂਲ ਭੱਟ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਏ.ਕੇ. ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕ੍ਰਾਈਪਾਕ (ਸੁਪਰਾ). ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਜਾਵਿਦ ਰਸੂਲ ਭੱਟ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਸੁਪਰਾ)|

"14. ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਏ.ਕੇ. ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ। ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਕ੍ਰਾਈਪਾਕ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਘ। ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਚੋਣ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਬੈਠੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਖੁਦ ਚੋਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਚੋਣ ਬੋਰਡ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਜਦੋਂ

ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਰਜੀਹ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰਤਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੋਣ ਬੋਰਡ ਦੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਵਿੱਚ ਹਰ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਹਰ ਪੜ੍ਹਾਅ' ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਵਿੱਚ ਟਕਰਾਅ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਟੈਸਟ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੀ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਗਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅੰਕਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਰੋਂ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਨੇਕ ਨੀਅਤ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

67. ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਾਵਿਦ ਰਸੂਲ ਭੱਟ (ਉਪਰੋਕਤ) ਨੂੰ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ (ਉਪਰੋਕਤ) [ਪੈਰਾ 18] ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜ਼ਿਕਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

“18..... ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਮੈਂਬਰ ਵੱਲੋਂ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਨਤਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਥਾਂ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਕਾਫ਼ੀ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ। ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਅਸਧਾਰਨ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਖਾਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਾਗਰਾਜਨ ਬਨਾਮ ਮੈਸੂਰ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵੇਖੀ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੁਰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਚੋਣ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕੁਝ ਵੀ ਅਸਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਲੜਕੀ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਕਈ ਸੌ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। ਲਿਖਤੀ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅੰਕ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਨ

ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ.... ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਟੈਸਟ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੀ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਗਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਹੋਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲਈ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅੰਕਾਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੂਰੋਂ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਨੇਕ ਨੀਅਤ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

68. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, 1991 ਵਿੱਚ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਸਪੱਸ਼ਟ (1) ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 313 ਵਿੱਚ ਏ.ਕੇ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕ੍ਰਾਈਪਾਕ (ਉਪਰੋਕਤ) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਾਵਿਦ ਰਸੂਲ ਭੱਟ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਬੀ ਐਨ ਨਾਗਰਾਜਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ (ਸੁਪਰਾ)

69. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਹੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਾਵੇਦ ਰਸੂਲ ਭੱਟ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਦੇ ਦੋ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਵਿਦ ਰਸੂਲ ਭੱਟ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। (ਸੁਪਰਾ)

70. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਭਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਚੋਣ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਚੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇ. ਮਹਾਪਾਤਰਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਉਪਾਵਾਂ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਕਮੇਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

71. ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਚਾਰਟ (ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾ 32 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ) ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਕਿ, ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਰਚਨਾ ਮਿਸ਼ਰਾ ਅਤੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅੰਕ ਕੁਝ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅੰਕਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ|

ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਪੱਖਪਾਤ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ।

72. ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਧਿਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸਿਰਫ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 317 (1), ਰੀ (2009) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 337 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਦਰਭ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਵਿਦ ਰਸੂਲ ਭੱਟ (ਉਪਰੋਕਤ) ਨੇ ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸ੍ਰੀਨਗਰ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਦੇ ਦੋ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕਮੇਟੀ 1997 ਦੇ ਭਰਤੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਇੱਕ ਵਿਧਾਨਕ ਕਮੇਟੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਹਿਲੂ ਮੂਲ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ।

73. ਰਾਜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਚੋਣ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਖਪਾਤ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਡਾ. (ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ) ਕੀਰਤੀ ਦੇਸ਼ਮੰਕਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਸੱਸ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇ ਮਹਾਪਾਤਰਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਏ. ਕੇ. ਕ੍ਰਾਈਪਕ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜਾਵਿਦ ਰਸੂਲ ਭੱਟ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਯਾਦਵ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਰਵਾਲ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਹੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

74. ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ, ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਜਾਂ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥਵਾਦੀ ਸਥਿਤੀ ਉੱਭਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐੱਸਐੱਲ ਕਪੂਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਚਿੰਨੱਪਾ ਰੈੱਡੀ, ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸੀਮਤ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਅਰਥ ਰਿੱਟਾਂ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸਿੱਟਾ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਿੱਟਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਐਮ. ਸੀ. ਮਹਿਤਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, (1999) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 237 ਅਤੇ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਮੁਸਲਿਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਨਸੂਰ ਅਲੀ ਖਾਨ, (2000) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 529 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਹ

ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਜਾਂ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੱਥਵਾਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਵਿਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

75. ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਕਲੌਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਅਰਚਨਾ ਮਿਸ਼ਰਾ ਦੇ ਹਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। (ਆਰ-4). ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ. 4 ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਚੁਣੇ ਗਏ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜੇ ਉਹ ਅਸਫਲ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਤਾਂ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸਖ਼ਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਏ ਐਂਡ ਆਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 9 ਦੇ ਦੰਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 4 ਅਤੇ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ|

76. ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ, ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਃ-ਕੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਚੋਣ ਸਾਲ 1998 ਦੀ ਹੈ। ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ 25 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜਣਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

77. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਰਿੱਟ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ. 4 ਅਰਚਨਾ ਮਿਸ਼ਰਾ ਵੱਲੋਂ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਛਤਰਪੁਰ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਦਿਆਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸੇਵਾ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣਗੇ। ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ।

ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹੈੱਡਨੋਟਃ ਨਿਧੀ ਜੈਨ

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾਃ

ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਮਾਮਲਾ ਮਾਨਯੋਗ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler